

Utbildningsutskottets betänkande 2021/22:UbU21

Stärkt kvalitet och likvärdighet i pedagogisk omsorg

Sammanfattning

Utskottet ställer sig bakom regeringens förslag om ändringar i skollagen som syftar till att stärka kvaliteten och likvärdigheten i pedagogisk omsorg.

De lagändringar utskottet tillstyrker innebär bl.a. tydligare och utökade krav på den pedagogiska omsorgen. Verksamheten ska förbereda barnen för utbildning inom skolväsendet och i samarbete med hemmen främja barns allsidiga personliga utveckling till aktiva, kreativa, kompetenta och ansvars-kännande individer och medborgare. Huvudmannen för den pedagogiska omsorgen föreslås vara skyldig att se till att ett barn som har behov av det ges särskilt stöd i sin utveckling. Vidare föreslås att personalen ska ges möjlighet till kompetensutveckling och att varje huvudman systematiskt och kontinuerligt ska planera, följa upp, utveckla och utvärdera verksamheten.

Utskottet tillstyrker också de lagändringar som innebär att en kommun efter ansökan ska pröva om en enskild ska godkännas som huvudman för en pedagogisk omsorg som ska bedrivas i kommunen. Om verksamheten ska bedrivas där en person som är 15 år eller äldre är folkbokförd föreslås att han eller hon ska visa upp ett utdrag ur belastningsregistret. Efter ett godkännande ska det enligt förslaget utövas tillsyn över att kraven fortlöpande är uppfyllda samt finnas möjlighet att återkalla godkännandet utan föregående föreläggande om kraven inte längre är uppfyllda. Lagändringarna föreslås träda i kraft den 1 januari 2023.

Utskottet föreslår ett tillkännagivande till regeringen med anledning av två motionsyrkanden om att ett utdrag ur belastningsregistret för ansökan om att bedriva pedagogisk omsorg inte enbart ska visas upp utan även lämnas in och arkiveras.

Utskottet anser att riksdagen bör avslå övriga motionsyrkanden.

I betänkandet finns 16 reservationer (S, M, SD, C, V, KD, L, MP). I en reservation (S, C, V, MP) föreslås att riksdagen inte ska göra något tillkännagivande till regeringen.

Behandlade förslag

Proposition 2021/22:78 Stärkt kvalitet och likvärdighet i pedagogisk omsorg.
Cirka 30 yrkanden i följdmotioner (M, SD, V, KD) och en motion från allmänna motionstiden 2021/22.

Innehållsförteckning

Utskottets förslag till riksdagsbeslut.....	5
Redogörelse för ärendet.....	8
Ärendet och dess beredning.....	8
Bakgrund.....	8
Propositionens huvudsakliga innehåll.....	9
Utskottets överväganden.....	11
Lagförslaget.....	11
Utskottets ställningstagande.....	28
Övergripande om pedagogisk omsorg.....	29
Utskottets ställningstagande.....	30
Verksamhetens innehåll.....	31
Utskottets ställningstagande.....	31
Personalens utbildning och kompetens.....	33
Utskottets ställningstagande.....	34
Lämplighetsprövning av enskilda huvudmän.....	35
Utskottets ställningstagande.....	35
Kretsen som omfattas av kravet på utdrag ur belastningsregistret.....	37
Utskottets ställningstagande.....	37
Dokumentation av uppvisat registerutdrag.....	38
Utskottets ställningstagande.....	39
Ansvar för prövning av tillstånd och tillsyn av pedagogisk omsorg.....	39
Utskottets ställningstagande.....	40
Reservationer.....	42
1. Övergripande om pedagogisk omsorg och verksamhetens innehåll, punkt 2 (SD).....	42
2. Övergripande om pedagogisk omsorg och verksamhetens innehåll, punkt 2 (KD).....	43
3. Personalens utbildning och kompetens, punkt 3 (M, L).....	44
4. Personalens utbildning och kompetens, punkt 3 (SD).....	45
5. Personalens utbildning och kompetens, punkt 3 (V).....	45
6. Personalens utbildning och kompetens, punkt 3 (KD).....	46
7. Lämplighetsprövning av enskilda huvudmän, punkt 4 (SD).....	47
8. Lämplighetsprövning av enskilda huvudmän, punkt 4 (V, MP).....	48
9. Lämplighetsprövning av enskilda huvudmän, punkt 4 (KD).....	48
10. Kretsen som omfattas av ägar- och ledningsprövning, punkt 5 (V).....	49
11. Utdrag ur belastningsregistret för personer som stadigvarande vistas på verksamhetsstället, punkt 6 (SD).....	49
12. Utdrag ur belastningsregistret för personer som praktiserar m.m., punkt 7 (SD, KD).....	50
13. Dokumentation av uppvisat registerutdrag, punkt 8 (S, C, V, MP).....	50
14. Ansvar för tillsyn, punkt 9 (SD, KD).....	51
15. Ansvar för prövning av tillstånd m.m., punkt 10 (M).....	51
16. Ansvar för prövning av tillstånd m.m., punkt 10 (KD).....	52
<i>Bilaga 1</i>	
Förteckning över behandlade förslag.....	54
Propositionen.....	54
Följdmotionerna.....	54
Motion från allmänna motionstiden 2021/22.....	57

<i>Bilaga 2</i>	
Regeringens lagförslag	58

Utskottets förslag till riksdagsbeslut

1. Lagförslaget

Riksdagen antar regeringens förslag till lag om ändring i skollagen (2010:800).

Därmed bifaller riksdagen proposition 2021/22:78.

2. Övergripande om pedagogisk omsorg och verksamhetens innehåll

Riksdagen avslår motionerna

2021/22:4377 av Gudrun Brunegård m.fl. (KD) yrkandena 1, 2, 5–8 och 10 samt

2021/22:4378 av Patrick Reslow m.fl. (SD) yrkande 6.

Reservation 1 (SD)

Reservation 2 (KD)

3. Personalens utbildning och kompetens

Riksdagen avslår motionerna

2021/22:4376 av Daniel Riazat m.fl. (V) yrkandena 1 och 2,

2021/22:4377 av Gudrun Brunegård m.fl. (KD) yrkande 9,

2021/22:4378 av Patrick Reslow m.fl. (SD) yrkandena 4 och 5 samt

2021/22:4379 av Kristina Axén Olin m.fl. (M) yrkande 2.

Reservation 3 (M, L)

Reservation 4 (SD)

Reservation 5 (V)

Reservation 6 (KD)

4. Lämplighetsprövning av enskilda huvudmän

Riksdagen avslår motionerna

2021/22:4376 av Daniel Riazat m.fl. (V) yrkande 3,

2021/22:4377 av Gudrun Brunegård m.fl. (KD) yrkande 11 och

2021/22:4378 av Patrick Reslow m.fl. (SD) yrkande 1.

Reservation 7 (SD)

Reservation 8 (V, MP)

Reservation 9 (KD)

5. Kretsen som omfattas av ägar- och ledningsprövning

Riksdagen avslår motion

2021/22:4376 av Daniel Riazat m.fl. (V) yrkande 4.

Reservation 10 (V)

6. Utdrag ur belastningsregistret för personer som stadigvarande vistas på verksamhetsstället

Riksdagen avslår motion

2021/22:4378 av Patrick Reslow m.fl. (SD) yrkande 3.

Reservation 11 (SD)

7. Utdrag ur belastningsregistret för personer som praktiserar m.m.

Riksdagen avslår motion

2021/22:4377 av Gudrun Brunegård m.fl. (KD) yrkande 12.

Reservation 12 (SD, KD)

8. Dokumentation av uppvisat registerutdrag

Riksdagen ställer sig bakom det som utskottet anför om dokumentation av uppvisat registerutdrag och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motionerna

2021/22:4378 av Patrick Reslow m.fl. (SD) yrkande 2 och

2021/22:4379 av Kristina Axén Olin m.fl. (M) yrkande 3.

Reservation 13 (S, C, V, MP)

9. Ansvar för tillsyn

Riksdagen avslår motionerna

2021/22:4163 av Christian Carlsson m.fl. (KD) yrkande 12,

2021/22:4377 av Gudrun Brunegård m.fl. (KD) yrkande 3 och

2021/22:4378 av Patrick Reslow m.fl. (SD) yrkande 7.

Reservation 14 (SD, KD)

10. Ansvar för prövning av tillstånd m.m.

Riksdagen avslår motionerna

2021/22:4377 av Gudrun Brunegård m.fl. (KD) yrkande 4 och

2021/22:4379 av Kristina Axén Olin m.fl. (M) yrkande 1.

Reservation 15 (M)

Reservation 16 (KD)

Stockholm den 17 mars 2022

På utbildningsutskottets vägnar

Gunilla Svantorp

Följande ledamöter har deltagit i beslutet: Gunilla Svantorp (S), Fredrik Malm (L), Lars Hjalmered (M), Pia Nilsson (S), Josefin Malmqvist (M), Patrick Reslow (SD), Fredrik Christensson (C), Daniel Riazat (V), Marie-Louise Hänel Sandström (M), Robert Stenkvist (SD), Linus Sköld (S), Christian Carlsson (KD), Tomas Kronståhl (S), Michael Rubbestad (SD), Annika Hirvonen (MP), Maria Nilsson (L) och Aylin Fazelian (S).

Redogörelse för ärendet

Ärendet och dess beredning

I proposition 2021/22:78 Stärkt kvalitet och likvärdighet i pedagogisk omsorg föreslår regeringen att riksdagen antar det förslag till ändringar i skollagen (2010:800) som lagts fram i propositionen.

Utredningen om fritidshem och pedagogisk omsorg (U 2018:08) lämnade den 11 juni 2020 betänkandet Stärkt kvalitet och likvärdighet i fritidshem och pedagogisk omsorg (SOU 2020:34). I propositionen behandlas de förslag om pedagogisk omsorg som finns i betänkandets avsnitt 11.6.1, 11.6.2, 11.6.4 och 11.7. Betänkandet har remissbehandlats. Under den fortsatta beredningen har även Integritetsskyddsmyndigheten getts tillfälle att yttra sig.

Regeringens förslag till riksdagsbeslut återges i bilaga 1. Regeringens lagförslag finns i bilaga 2.

Fyra motioner har väckts med anledning av propositionen. Inom ramen för ärendet behandlas också en motion från allmänna motionstiden 2021/22. Förslagen i motionerna finns i bilaga 1.

Lagrådet

Regeringen beslutade den 15 oktober 2021 att inhämta Lagrådets yttrande över lagförslagen. Ändringar har gjorts i linje med Lagrådets förslag. Lagrådets synpunkter behandlas i propositionen. I förhållande till lagrådsremissen har dessutom vissa språkliga och redaktionella ändringar gjorts.

Bakgrund

Pedagogisk omsorg är ett alternativ till förskola eller fritidshem och vänder sig till barn i samma åldrar (1–12 år). Pedagogisk omsorg har ett uppdrag som liknar förskolans och fritidshemmets men ingår inte i skolväsendet och styrs, till skillnad från förskolan och fritidshemmet, inte av en läroplan. Förskolans läroplan ska dock vara vägledande för pedagogisk omsorg. I propositionen framhålls att verksamheten ofta är förknippad med små barngrupper och hemlika, lugna miljöer. Familjedaghem, dvs. verksamheter som huvudsakligen bedrivs i det egna hemmet, är den vanligaste formen av pedagogisk omsorg och utgör 93 procent av alla verksamheter.

I propositionen redogörs för att antalet barn i pedagogisk omsorg har minskat drastiskt de senaste trettio åren och minskar för varje år. Hösten 2020 var 9 723 barn inskrivna i pedagogisk omsorg i Sverige. Under mitten av 1990-talet var motsvarande siffra för barn i familjedaghem cirka 130 000. Enligt Skolverket kan minskningen förklaras av utbyggnaden av förskola och

fritidshem (Skolverkets rapport 370, Pedagogisk omsorg: En nationell kartläggning av verksamhetsformens struktur och styrning i kommunerna).

I propositionen framhålls att barns möjligheter till utveckling och lärande har betydelse för deras fortsatta lärande och deras förutsättningar att förbereda sig inför start i förskoleklass och skola. Vidare anføres att flera studier exempelvis visar att deltagande i förskola har en positiv effekt på fortsatta kunskapsresultat och livsvillkor. Regeringen anser att en verksamhet av hög kvalitet dessutom har en kompensatorisk effekt och är speciellt betydelsefull för barn från missgynnade förhållanden, för utsatta barn och barn från minoritetsgrupper (t.ex. Vetenskapsrådets rapport En likvärdig förskola för alla barn – innebörder och indikatorer 2015). Regeringen framhåller att granskningar och studier dock tyder på att det finns en risk för att barn i pedagogisk omsorg inte alltid ges en verksamhet som stimulerar till utveckling och lärande och förbereder dem för fortsatt lärande.

I propositionen redogörs för Skolinspektionens granskningsrapport Barnens lärande i pedagogisk omsorg (dnr 400-2015:3323), som visar att pedagogisk omsorg bedrivs under mycket olika förutsättningar och med varierande kvalitet. De flesta barnen i pedagogisk omsorg erbjuds en god verksamhet där de ges omsorg och trygghet och på så vis även förutsättningar att lära och utvecklas, medan vissa verksamheter har torftiga lärmiljöer där dagbarnvårdare i liten utsträckning stöttar och stimulerar barnens lek, kreativitet och språkutveckling. Vidare redogörs för att det finns variationer när det gäller personalens möjlighet till kontinuerlig kompetensutveckling och reflektion.

Utredningen om fritidshem och pedagogisk omsorg har kartlagt och analyserat om pedagogisk omsorg stimulerar barns utveckling och lärande och om verksamheten förbereder barnen för fortsatt lärande. Kartläggningen visar att det förekommer att verksamheter har stora brister och att det finns en stor variation i kvaliteten. Huvudmän vittnar om att möjligheten till insyn är begränsad och att det är otydligt vilka krav som gäller för verksamheten och den som bedriver den. Regeringen framhåller att detta bl.a. innebär ett problem vid kommuners tillsyn av enskild verksamhet. Utredningen konstaterar även att skillnaderna mellan förskolan och den pedagogiska omsorgen har blivit större i takt med att förskolans roll i skolväsendet har stärkts och förtydligats. Detta innebär enligt utredningen en risk för att barn i pedagogisk omsorg ges allt sämre förutsättningar i förhållande till barn i förskola. Mot den bakgrunden drar utredningen slutsatsen att de bestämmelser som styr pedagogisk omsorg är vaga och otillräckliga.

Propositionens huvudsakliga innehåll

I propositionen lämnar regeringen förslag på åtgärder som syftar till att stärka kvaliteten och likvärdigheten i pedagogisk omsorg. Tydligare och utökade krav på den pedagogiska omsorgen föreslås, bl.a. att verksamheten ska förbereda barnen för utbildning inom skolväsendet. Vidare föreslås att den

pedagogiska omsorgen i samarbete med hemmen ska främja barns allsidiga personliga utveckling till aktiva, kreativa, kompetenta och ansvarskännande individer och medborgare. Huvudmannen för den pedagogiska omsorgen föreslås vara skyldig att se till att ett barn som behöver det ges särskilt stöd i sin utveckling. Vidare föreslås att personalen ska ges möjlighet till kompetensutveckling och att varje huvudman systematiskt och kontinuerligt ska planera, följa upp, utveckla och utvärdera verksamheten.

I propositionen föreslås också att en kommun efter ansökan ska pröva om en enskild ska godkännas som huvudman för en pedagogisk omsorg som ska bedrivas i kommunen. För godkännande föreslås att det ska krävas att den enskilde har insikt i och förutsättningar att följa de föreskrifter som gäller för verksamheten och i övrigt bedöms som lämplig. I fråga om juridiska personer föreslås att det ska prövas att ledning och ägare uppfyller kraven. Om verksamheten ska bedrivas där en person som är 15 år eller äldre är folkbokförd föreslår regeringen att han eller hon ska visa upp ett utdrag ur belastningsregistret. Efter ett godkännande ska det enligt förslaget utövas tillsyn över att kraven fortlöpande är uppfyllda samt finnas möjlighet att återkalla godkännandet utan föregående föreläggande om kraven inte längre är uppfyllda.

Lagändringarna föreslås träda i kraft den 1 januari 2023.

Utskottets överväganden

Inledning

Betänkandet är disponerat så att utskottet inleder med att behandla regeringens lagförslag och bedömningar. Därefter behandlas motionsyrkanden med förslag på tillkännagivanden till regeringen i frågor som anknyter till lagförslagen.

Lagförslaget

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen antar regeringens förslag till ändringar i skollagen.

Ändringarna innebär att tydligare och utökade krav ställs på den pedagogiska omsorgen. Det föreslås framgå av skollagen att verksamheten ska förbereda barnen för utbildning inom skolväsendet och i samarbete med hemmen främja barns allsidiga personliga utveckling till aktiva, kreativa, kompetenta och ansvarskännande individer och medborgare. Huvudmannen för den pedagogiska omsorgen föreslås vara skyldig att se till att ett barn som behöver det ges särskilt stöd i sin utveckling, att personalen ska ges möjlighet till kompetensutveckling och att bedriva ett systematiskt kvalitetsarbete. Ändringarna innebär vidare att en kommun efter ansökan ska pröva om en enskild ska godkännas som huvudman för en pedagogisk omsorg som ska bedrivas i kommunen. Den som är som är 15 år eller äldre och folkbokförd på verksamhetsstället föreslås visa upp ett utdrag ur belastningsregistret. Efter ett godkännande ska det enligt förslaget utövas tillsyn över att kraven fortlöpande är uppfyllda samt finnas möjlighet att återkalla godkännandet utan föregående föreläggande om kraven inte längre är uppfyllda.

Propositionen

Gällande rätt

Övergripande bestämmelser

Regleringen av pedagogisk omsorg är enligt regeringen relativt begränsad. Enligt skollagen (2010:800) ska barnets bästa vara utgångspunkt i all utbildning och annan verksamhet som rör barn. Detta gäller även pedagogisk omsorg. Även vissa andra generella regler i lagen, t.ex. bestämmelser i 6 kap. om åtgärder mot kränkande behandling och bestämmelser i 23 kap. om

entreprenad och samverkan, omfattar verksamhetsformen. I övrigt är pedagogisk omsorg särreglerat i förhållande till de övriga verksamheter som skollagen reglerar. Pedagogisk omsorg innefattas inte i det som hör till skolväsendet, utan ingår i det som benämns annan pedagogisk verksamhet. I sådan verksamhet ingår även öppen förskola, öppen fritidsverksamhet och omsorg under tid då förskola eller fritidshem inte erbjuds (25 kap. 1 §).

Kommunen ska sträva efter att i stället för förskola eller fritidshem erbjuda ett barn pedagogisk omsorg om barnets vårdnadshavare önskar det (25 kap. 2 § första stycket). Pedagogisk omsorg kan vara familjedaghem i traditionell mening, men det kan också vara flerfamiljslösningar eller andra verksamheter där det bedrivs pedagogisk verksamhet i annan form än förskola eller fritidshem (Barnomsorgspong och allmän förskola även för treåringar, prop. 2008/09:115 s. 22, och Den nya skollagen – för kunskap, valfrihet och trygghet, prop. 2009/10:165 s. 526 f.). Pedagogisk omsorg ska stimulera barns utveckling och lärande. Barn som av fysiska, psykiska eller andra skäl behöver särskilt stöd i sin utveckling ska ges den omsorg som deras speciella behov kräver. Verksamheten ska utformas så att den förbereder barnen för fortsatt lärande (25 kap. 2 § tredje stycket).

Verksamhetens innehåll, personal m.m.

Läroplanen för förskolan ska vara vägledande men är inte bindande för pedagogisk omsorg. Det innebär att verksamheten kan tillämpa delar av läroplanen utifrån verksamhetens förutsättningar. Läroplanens avsnitt om normer och värden är lika relevanta för pedagogisk omsorg som för förskolan och blir därmed vägledande i samband med kvalitetsbedömningen vid prövningen av enskild verksamhet (prop. 2009/10:165 s. 527).

Enligt 25 kap. 6 § skollagen ska den pedagogiska omsorgen utformas med respekt för barnets rättigheter och i överensstämmelse med grundläggande demokratiska värderingar och de mänskliga rättigheterna som människolivets okränkbarhet, individens frihet och integritet, alla människors lika värde, jämställdhet samt solidaritet mellan människor. Verksamheten ska förmedla och förankra respekt för de mänskliga rättigheterna och de grundläggande demokratiska värderingar som det svenska samhället vilar på. Var och en som verkar inom pedagogisk omsorg ska främja de mänskliga rättigheterna och aktivt motverka alla former av kränkande behandling. Verksamheten ska utgå från en helhetssyn på barnet och barnets behov samt utformas så att den främjar allsidiga kontakter och social gemenskap.

Av 25 kap. 7 § skollagen framgår att pedagogisk omsorg ska bedrivas i ändamålsenliga lokaler i grupper med en lämplig sammansättning och storlek. För bedrivande av verksamheten ska det finnas personal med sådan utbildning eller erfarenhet att barnets behov av omsorg och en god pedagogisk verksamhet kan tillgodoses. I förarbetena till bestämmelsen anges att personalens kompetens och engagemang är den viktigaste faktorn för verksamhetens kvalitet, och att kompetensen hör ihop med erfarenhet, utbildning, möjligheter till kompetensutveckling och tillgång till pedagogisk

handledning. För att barnens behov av omsorg och en god pedagogisk verksamhet ska kunna tillgodoses bör dagbarnvårdare och personal i pedagogisk omsorg ha en utbildning med inriktning mot barn eller erfarenhet av att arbeta med barn i de åldrar det gäller (prop. 2009/10:165 s. 535).

Uppföljning och tillsyn

Av 25 kap. 8 § skollagen framgår att kommunen systematiskt ska följa upp och utvärdera verksamheten i pedagogisk omsorg. Om det vid sådan uppföljning, genom klagomål eller på annat sätt kommer fram att det finns brister i den pedagogiska omsorgen ska kommunen se till att nödvändiga åtgärder vidtas.

Den kommun som har beviljat bidrag till en enskild för att bedriva pedagogisk omsorg i kommunen har tillsynsansvar enligt 26 kap. 4 § skollagen. Kommunen får förelägga en huvudman att fullgöra sina skyldigheter (26 kap. 10 §). Kommunen får återkalla rätten till bidrag om ett föreläggande inte följs och missförhållandet är allvarligt (26 kap. 13 §). Om det är sannolikt att ett beslut om återkallelse kommer att fattas och beslutet inte kan avvaktas med hänsyn till allvarlig risk för barnens hälsa eller säkerhet eller av någon annan särskild anledning, får kommunen förbjuda huvudmannen att tills vidare, helt eller delvis, driva verksamheten vidare (26 kap. 18 §).

För plats i pedagogisk omsorg som erbjuds i stället för förskola eller fritidshem får avgifter tas ut (25 kap. 9 §). En person som erbjuds en anställning inom pedagogisk omsorg ska visa upp ett utdrag ur det register som förs enligt lagen (1998:620) om belastningsregister för den som erbjuder anställningen. Utdraget ska vara högst ett år gammalt. Samma skyldighet gäller för den som erbjuds eller tilldelas arbete inom sådan verksamhet under omständigheter liknande dem som förekommer i ett anställningsförhållande inom verksamheten, om det sker genom uppdrag, anställning hos någon som ingått avtal med den som bedriver verksamheten eller anställning inom annan kommunal verksamhet, och den som genom deltagande i ett arbetsmarknadspolitiskt program tilldelas plats för arbetspraktik eller annan programinsats inom sådan verksamhet. Den som inte har visat upp ett sådant registerutdrag får inte anställas, anlitas eller tas emot i verksamheten (2 kap. 31 §). En kontroll av ett registerutdrag ska dokumenteras genom en anteckning om att utdraget har visats upp. Anteckningen ska göras av den inom verksamheten som beslutar om att anställa, anlita eller ta emot någon. Någon annan dokumentation om kontrollen får inte göras (2 kap. 32 §).

Pedagogisk omsorg ska stimulera barns utveckling och lärande

Regeringens förslag

Det ska förtydligas att verksamheten i pedagogisk omsorg ska förbereda barnen för utbildning inom skolväsendet. Verksamheten ska i samarbete med hemmen främja barns allsidiga personliga utveckling till aktiva, kreativa, kompetenta och ansvarskännande individer och medborgare. Barn som av fysiska, psykiska eller andra skäl behöver särskilt stöd ska ges det stöd som

deras speciella behov kräver. Det ska också tydliggöras att huvudmannen för den pedagogiska omsorgen är skyldig att se till att ett barn ges särskilt stöd i sin utveckling, om det framkommer att barnet behöver sådant stöd. Barnets vårdnadshavare ska ges möjlighet att delta vid utformningen av de särskilda stödsatserna.

Skälen för regeringens förslag

Barn i pedagogisk omsorg ska förberedas för fortsatt lärande och för utbildning inom skolväsendet

Pedagogisk omsorg ska enligt 25 kap. 2 § tredje stycket skollagen utformas så att den förbereder barnen för fortsatt lärande. Regeringen vill stärka kopplingen mellan pedagogisk omsorg och utbildning i skolväsendet ytterligare och bedömer att det bör förtydligas att pedagogisk omsorg ska förbereda barn för utbildning i skolväsendet. Det innebär enligt regeringen att kraven för pedagogisk omsorg utformas på ett sätt som liknar det som gäller för förskolan.

Vidare framhålls att det är viktigt att barnen lär sig behärska det svenska språket på en nivå som kan anses åldersadekvat med hänsyn till barnets utveckling i övrigt för att barnen ska förberedas för fortsatt lärande och utbildning inom skolväsendet. Regeringen anser att språket är viktigt och att det kan ha negativa effekter för integrationen om det inte talas någon svenska i verksamheten. Vidare framhålls att svenska är huvudspråk i Sverige enligt språklagen (2009:600) och att som huvudspråk är svenskan samhällets gemensamma språk, som alla som är bosatta i Sverige ska ha tillgång till och som ska kunna användas inom alla samhällsområden (4 och 5 §§ språklagen). Var och en som är bosatt i Sverige ska enligt språklagen ges möjlighet att lära sig, utveckla och använda svenska.

Verksamheten i pedagogisk omsorg ska samarbeta med hemmen

Enligt skollagen ska utbildningen inom skolväsendet syfta till att i samarbete med hemmen främja barns och elevers allsidiga personliga utveckling till aktiva, kreativa, kompetenta och ansvarsställande individer och medborgare (1 kap. 4 § tredje stycket). Eftersom pedagogisk omsorg inte är en del av skolväsendet omfattas verksamheten inte av bestämmelsen. Personalen i förskolan ska även fortlöpande föra samtal med barnets vårdnadshavare om barnets utveckling. Minst en gång varje år ska personalen och barnets vårdnadshavare därutöver genomföra ett samtal om barnets utveckling och lärande (8 kap. 11 §). Det finns inga bestämmelser om utvecklingssamtal i pedagogisk omsorg.

Samarbete med hemmet är enligt regeringen viktigt för att främja barnens lärande och utveckling och för att ge vårdnadshavare möjlighet till inflytande i verksamheten. Regeringen anser därför att det för pedagogisk omsorg ska införas ett lagkrav på samarbete med hemmet som motsvarar det som gäller för utbildning i skolväsendet. Vidare framhålls att det inom ramen för

samarbetet med hemmen mycket väl kan hållas samtal om barnets utveckling, liknande det utvecklingssamtal som ska genomföras i förskolan.

Huvudmannen ska se till att barn i pedagogisk omsorg ges särskilt stöd

Barn som av fysiska, psykiska eller andra skäl behöver särskilt stöd i sin utveckling ska enligt skollagen ges den omsorg som deras speciella behov kräver (25 kap. 2 § tredje stycket). Regeringen anser att lagen bör vara formulerad så att det tydligt framgår att kravet avser stödåtgärder.

Enligt motsvarande bestämmelser för förskolan är det rektorn som ska se till att ett barn i förskolan ges särskilt stöd om det framkommer att barnet behöver det. Vem som har ansvaret för att barn i pedagogisk omsorg ges särskilt stöd framgår dock inte tydligt av gällande bestämmelser. Regeringen anser att det i lagen bör tydliggöras att det är huvudmannen för den pedagogiska omsorgen som ska se till att barn som av fysiska, psykiska eller andra skäl behöver särskilt stöd ska ges det stöd som deras speciella behov kräver. Det bör även framgå att barnets vårdnadshavare ska ges möjlighet att delta vid utformningen av de särskilda stödinsatserna.

Personal i pedagogisk omsorg ska ha rätt utbildning eller erfarenhet

I propositionen anförs att personalens kompetens ofta lyfts som den absolut mest avgörande faktorn för barn och elevers lärande i förskola och skola. Kraven på utbildning och erfarenhet hos de som arbetar inom pedagogisk omsorg är lägre och mindre preciserade än de som gäller för t.ex. förskolan och fritidshemmet. Enligt 25 kap. 7 § skollagen ska personalen ha sådan utbildning eller erfarenhet att barnets behov av omsorg och en god pedagogisk verksamhet kan tillgodoses. Av förarbetena till skollagen följer bl.a. att personal i pedagogisk omsorg bör ha en utbildning med inriktning mot barn eller erfarenhet av att arbeta med barn i de åldrar det gäller (prop. 2009/10:165 s. 535). Enligt utredningen innebär de låga och ospecifika kraven att huvudmän praktiskt taget kan anställa någon som har erfarenhet av egna barn men helt saknar utbildning eller erfarenhet av att arbeta med barn.

De föreslagna bestämmelserna om att pedagogisk omsorg ska förbereda barn för utbildning i skolväsendet och att verksamheten ska samarbeta med hemmen synliggör enligt regeringen att kraven på den kompetens som personalen ska ha inte får sättas för lågt. Vidare anförs att vilken utbildning eller erfarenhet som behövs för att erbjuda barn den verksamhet som de har rätt till till viss del avgörs av barngruppens behov och förutsättningar. Exempelvis kan den kompetens som behövs för att bedriva verksamhet med äldre barn skilja sig från den som behövs när barnen är yngre. Regeringen anser även att det är viktigt att det finns personal med sådan utbildning eller erfarenhet att behov av omsorg hos barn med funktionsnedsättning kan tillgodoses.

Som ett led i att förbereda barnen för fortsatt lärande och utbildning inom skolväsendet anser regeringen även att det är av stor betydelse att personalen behärskar det svenska språket i den utsträckning som behövs för att kunna

utmana och stimulera barns språkutveckling i svenska. Dessutom är det enligt regeringen viktigt att personalen har kompetens för att på ett professionellt och positivt sätt bemöta barnen och samarbeta med deras vårdnadshavare. Regeringen bedömer att det krav i fråga om personalens kompetens som finns i 25 kap. 7 § är tillräckligt för att kunna beakta konsekvenserna av de ändringar i andra krav på verksamheten som föreslås och av den utveckling av verksamhetsformen som sker över tid.

Personal i pedagogisk omsorg behöver ges möjlighet till kompetensutveckling

Regeringens förslag

En huvudman inom pedagogisk omsorg ska se till att personalen ges möjlighet till kompetensutveckling.

Skälen för regeringens förslag

I propositionen framhålls att det i dag inte finns några krav på att personal i pedagogisk omsorg ska ges kompetensutveckling motsvarande det som gäller för förskola och skola. Regeringen anför att alla barn har rätt till verksamhet av hög och likvärdig kvalitet. Vidare framhålls att personalens kompetens är den viktigaste faktorn för verksamhetens kvalitet och att det därför är viktigt att personalen har rätt utbildning eller erfarenhet. Därutöver anser regeringen att det är viktigt att personalen ges möjligheter till kompetensutveckling. Regelbunden handledning och stöd påverkar enligt regeringen personalens sätt att arbeta och därmed också barnens vardag. Det framhålls att kompetensutveckling har en betydande roll i det systematiska kvalitetsarbetet och är en viktig del för att utveckla verksamheten och för att åtgärda eventuella brister. Det är därför enligt regeringen angeläget att huvudmannen regelbundet ger möjlighet till sådan kompetensutveckling som behövs för att personalen på bästa sätt ska kunna utföra sitt arbete.

I enstaka fall kan det förekomma personal som är en del av verksamheten men som arbetar med t.ex. städning eller med vissa rent administrativa uppgifter. Kravet på att se till att personalen har den kompetens som behövs innebär enligt regeringen att huvudmannen ska se till att även dessa personer har insikt i relevanta bestämmelser för omsorgen. Regeringen framhåller vidare att kravet på att huvudmannen ska se till att personalen ges möjligheter till kompetensutveckling bör vara begränsat till den personal som har hand om omsorgen.

Huvudmän för pedagogisk omsorg ska bedriva systematiskt kvalitetsarbete

Regeringens förslag

Varje huvudman inom pedagogisk omsorg ska systematiskt och kontinuerligt planera, följa upp, utveckla och utvärdera verksamheten. Kvalitetsarbetet ska dokumenteras.

Skälen för regeringens förslag

Regeringen anför att ett väl fungerande systematiskt kvalitetsarbete är avgörande för en likvärdig verksamhet med hög kvalitet. Om det systematiska kvalitetsarbetet inte fungerar finns det risk för att brister i verksamheten fortskrider utan att relevanta åtgärder vidtas.

Enligt 25 kap. 8 § skollagen ska en kommun systematiskt följa upp och utvärdera bl.a. den pedagogiska omsorgen. Om det vid uppföljning, genom klagomål eller på annat sätt kommer fram att det finns brister i verksamheten ska kommunen se till att nödvändiga åtgärder vidtas. Regeringen bedömer att det generella kravet på uppföljning och utvärdering bör kompletteras med ett krav som tar sikte på att främja likvärdighet och kvalitet inom just den pedagogiska omsorgen. Kravet bör enligt regeringen inte begränsas till enbart kommunala huvudmän. Regeringen föreslår därför att varje huvudman inom pedagogisk omsorg systematiskt och kontinuerligt ska planera, följa upp, utveckla och utvärdera verksamheten. Regeringen anför att systematiskt och kontinuerligt innebär att arbetet ska bedrivas strukturerat och uthålligt med fokus på en långsiktig utveckling. För att kunna fatta välgrundade beslut behöver huvudmannen enligt regeringen analysera vad som behövs för att utveckla verksamheten och utvärdera resultatet av de förbättringsåtgärder som genomförts. Regeringen framhåller att varje huvudman måste hitta sina former och rutiner för det systematiska kvalitetsarbetet. Regeringen bedömer att utgångspunkten för kvalitetsarbetet bör vara att identifiera utvecklingsområden för ökad måluppfyllelse i förhållande till de nationella målen.

Regeringen anför att kvalitetsarbetet behöver dokumenteras skriftligt för att man regelbundet ska kunna stämma av att kvalitetsarbetet leder till en utveckling i enlighet med de mål och krav som finns för verksamheten.

Enskilda huvudmän för pedagogisk omsorg ska vara lämpliga och godkännas av kommunen

Regeringens förslag

Den kommun där en enskild avser att bedriva pedagogisk omsorg ska efter ansökan besluta att den enskilde godkänns som huvudman för sådan verksamhet om den enskilde har insikt i och förutsättningar att följa de föreskrifter som gäller för verksamheten. För godkännande ska det också krävas att den enskilde bedöms som lämplig. Vid lämplighetsbedömningen ska viljan och förmågan att fullgöra sina skyldigheter mot det allmänna,

laglydnad i övrigt och andra omständigheter av betydelse beaktas. I fråga om en juridisk person ska prövningen avse personer som har ett bestämmande inflytande över verksamheten. Ett godkännande ska avse verksamhet på ett visst verksamhetsställe.

Förändringar av den krets av personer som omfattas av godkännandeprövningen ska anmälas till kommunen senast en månad efter förändringen.

Kommuner som handlägger ärenden om godkännande av enskilda som huvudmän för pedagogisk omsorg ska få ta ut en avgift för att pröva en ansökan.

Skälen för regeringens förslag

En enskild huvudman ska godkännas av kommunen

Regeringen anför att den som är huvudman för pedagogisk omsorg har det yttersta ansvaret för att verksamheten bedrivs i enlighet med gällande författningar. Huvudmannen ska t.ex. se till att verksamheten bedrivs i grupper med en lämplig sammansättning och storlek i ändamålsenliga lokaler och att den som bedriver verksamheten har sådan utbildning eller erfarenhet att barnets behov av omsorg och en god pedagogisk verksamhet kan tillgodoses. Regeringen framhåller att det därför är mycket viktigt att den som är huvudman är lämplig och har den kompetens och de förutsättningar som krävs för att ansvara för verksamheten.

Regeringen anför att eftersom pedagogisk omsorg inte är en del av skolväsendet omfattas verksamheten därför inte av bestämmelserna i 2 kap. 5 § skollagen. Av dessa bestämmelser framgår att för verksamheter i skolväsendet gäller att enskilda ska godkännas som huvudmän om de genom erfarenhet eller på annat sätt har förvärvat insikt i de föreskrifter som gäller för verksamheten, har ekonomiska förutsättningar att följa de föreskrifter som gäller för verksamheten och i övrigt har förutsättningar att följa de föreskrifter som gäller för utbildningen. Vidare krävs att den enskilde i övrigt bedöms som lämplig. För att godkännande ska lämnas krävs därutöver att utbildningen inte innebär påtagliga negativa följder på lång sikt för eleverna eller för den del av skolväsendet som anordnas av det allmänna i den kommun där utbildningen ska bedrivas. Enskilda huvudmän för pedagogisk omsorg behöver inte godkännas för att få bedriva verksamhet. Kommunen ska i stället enligt gällande bestämmelser efter ansökan besluta att en huvudman har rätt till bidrag.

Vidare anføres att många kommuner som utredningen har varit i kontakt med anser att kraven för att få starta och bedriva pedagogisk omsorg bör skärpas. Det har även framförts att bestämmelserna om rätten till bidrag bör närma sig de som gäller för skolväsendet. Av den kartläggning som utredningen genomfört framgår att det förekommer att oseriösa aktörer inom pedagogisk omsorg kan fortsätta bedriva verksamhet trots att det finns misstankar om allvarliga brister. Flera kommuner beskriver att det kan vara svårt att få enskilda huvudmän att komma till rätta med brister som uppmärksammats.

Mot denna bakgrund bedömer regeringen att kommuner behöver ges bättre förutsättningar att upptäcka och stoppa enskilda huvudmän som inte är lämpliga att bedriva verksamhet. Kraven på huvudmän för pedagogisk omsorg bör därför enligt regeringen förtydligas och en enskild som avser att bedriva pedagogisk omsorg bör godkännas som huvudman.

Ett godkännande av huvudman för pedagogisk omsorg bör enligt regeringen gälla verksamhet på ett visst verksamhetsställe, i likhet med vad som gäller för skolväsendet. Eftersom lokalerna är viktiga för att barnen ska kunna ges en god verksamhet anser regeringen att ett verksamhetsställe ska vara knutet till en bestämd adress och bestämda lokaler. Vidare anförs att om en verksamhet flyttar behöver kommunen bedöma om godkännandet kan kvarstå utifrån att de nya lokalerna är ändamålsenliga för verksamheten. Godkännandet ska enligt regeringen omfatta verksamheten i den kommun som prövar ansökan. Om verksamheten ska flyttas till en annan kommun behöver huvudmannen ansöka om godkännande hos kommunen där verksamheten ska bedrivas i fortsättningen.

Den som godkänns som huvudman för pedagogisk omsorg ska vara lämplig

I propositionen anförs att såväl enskilda huvudmän som kommuner har efterfrågat ett förtydligande av vad beslut om rätt till bidrag ska grunda sig på. Regeringen bedömer att de krav som ska gälla för att godkännas som huvudman för pedagogisk omsorg bör motsvara det som gäller för att godkännas som enskild huvudman i skolväsendet. Det innebär bl.a. att huvudmannen ska ha insikt i och förutsättningar att följa de föreskrifter som gäller för verksamheten. Med insikt avses bl.a. att huvudmannen är förtrogen med innehållet i de författningar som reglerar pedagogisk omsorg.

Regeringen anser att prövningen ska omfatta alla huvudmän oavsett hur verksamheten är organiserad. För det enskilda barnet och för samhället är det lika viktigt att huvudmannen är lämplig oavsett om verksamheten bedrivs av ett aktiebolag, en ekonomisk förening, en stiftelse eller en enskild dagbarnvårdare. Hur verksamheten är organiserad påverkar dock vilka insikter och förutsättningar som behövs för att ta ansvar för verksamheten. Exempelvis behöver en huvudman med anställda ha förutsättningar att ta arbetsgivaransvar, vilket en enskild dagbarnvårdare som är huvudman för sin egen verksamhet inte behöver. En huvudman med arbetsgivaransvar behöver därför ha insikt i bl.a. de arbetsrättsliga och arbetsmiljömässiga bestämmelser som gäller för verksamheten. Huvudmannen bör också ha kunskap om de ekonomiska regelverk som styr den associationsform som verksamheten har.

Regeringen anför att en huvudman även ska bedömas som lämplig i övrigt. Vidare framhålls att det inte är möjligt eller önskvärt att ange alla faktorer som kan påverka bedömningen av den personliga lämpligheten men att det ur rättssäkerhetssynpunkt bör finnas möjlighet för den enskilde att förstå vad som kommer att krävas av honom eller henne. Vid bedömningen bör enligt regeringen ekonomisk skötsamhet vägas in, dvs. att sökanden skött redovisning, betalning av skatter och arbetsgivaravgifter m.m. samt om

sökanden exempelvis varit föremål för konkurs eller näringsförbud. I bedömningen ska hänsyn även tas till om det förekommit brottslighet i den verksamhet som sökanden tidigare bedrivit eller om denne själv har begått brott. Regeringen framhåller vidare att vid bedömningen av sökandes lämplighet bör misskötsamhet av mindre allvarlig art inte innebära något hinder, medan allvarliga eller upprepade mindre allvarliga förseelser kan medföra att den som prövas inte anses lämplig. Tidsgränser för när en förseelse eller tidigare misskötsamhet inte längre ska anses relevanta får enligt regeringen avgöras inom ramen för den helhetsbedömning som ska göras. Om ett godkännande tidigare har återkallats, eller om ansvarig myndighet i sin tillsyn funnit allvarliga brister i en pågående verksamhet som bedrivs av sökanden bör det kunna påverka bedömningen av sökandens lämplighet.

Regeringen anför att sökanden bör vara skyldig att lämna de uppgifter en kommun behöver för att genomföra prövningen. Om sökanden inte lämnar nödvändiga upplysningar bör det medföra att kommunen inte ger sitt godkännande. Utöver att inhämta utdrag ur belastningsregistret för att genomföra lämplighetsbedömningen kan kommuner enligt regeringen behöva samarbeta med myndigheter såsom Skatteverket och Kronofogdemyndigheten för att få den information som de behöver. För att kunna ta ställning till sökandens insikt, erfarenhet och lämplighet kan kommuner begära referenser eller genomföra intervjuer med sökanden.

Regeringen anför att det bör åligga den som ansöker om godkännande som huvudman att visa att kraven är uppfyllda. Beslut bör fattas utifrån en helhetsbedömning av huvudmannens lämplighet.

Den som har ett bestämmande inflytande över verksamheten ska omfattas av prövningen

Verksamheten i pedagogisk omsorg kan bedrivas på olika sätt, t.ex. i bolags- eller föreningsform eller av en enskild dagbarnvårdare som ensam är huvudman för sin egen verksamhet. Regeringen anför att hur verksamheten är organiserad påverkar vem eller vilka som bör omfattas av prövningen. Regeringen anför bl.a. att personkretsen kan beskrivas på samma sätt som för ägar- och ledningsprövningen inom skolväsendet, och att man på så vis kan tillgodose intresset av att undvika att personkretsen blir alltför obestämd och vid.

I fråga om juridiska personer bör prövningen enligt regeringen omfatta den verkställande direktören och andra som har ett bestämmande inflytande över verksamheten, styrelseledamöter och ägare med ett väsentligt inflytande över verksamheten. Regeringen framhåller vidare att eftersom ägande kan struktureras på många olika sätt måste bedömningen av vem som har ett väsentligt inflytande som ägare göras samlat utifrån alla omständigheter i det enskilda fallet. Hur ägarförhållandena ser ut i övrigt kan påverka vilket inflytande en delägare har över verksamheten. Som en huvudregel kan en person anses ha ett väsentligt inflytande i ett aktiebolag i detta sammanhang om han eller hon representerar mer än 10 procent av det röstberättigade

aktiekapitalet. Föreningar och stiftelser har inga ägare, varför prövningen där som utgångspunkt endast bör omfatta styrelsen. Om en ägare med väsentligt inflytande är en annan juridisk person, ska prövningen enligt regeringen kunna omfatta även ledning och ägare hos denna. Regeringen anför att det avgörande bör vara vilket inflytande dessa personer kan anses ha över verksamheten, oavsett om det är direkt eller indirekt genom andra juridiska personer. Bedömningen bör enligt regeringen göras samlat för hela den berörda kretsen såvitt avser prövningen av huvudmannens insikt i och förutsättningar att följa de föreskrifter som gäller för verksamheten. I fråga om den personliga lämpligheten framhåller regeringen att det bör prövas om var och en av personerna uppfyller de krav som kan ställas, eftersom syftet med prövningen i den delen är att förhindra att oseriösa aktörer verkar inom området.

Kommunen ska få ta ut en avgift för ansökan

Att handlägga en ansökan om att få bedriva pedagogisk omsorg som huvudman innebär enligt regeringen en viss administration för kommunen. Vid en ansökan om att godkännas som huvudman för förskola får kommunen som handlägger ärendet enligt 2 kap. 5 c § skollagen ta ut en avgift. Regeringen anser att motsvarande bör gälla vid ansökan om att godkännas som huvudman för pedagogisk omsorg. Vid beräkningar av avgifter gäller den självkostnadsprincip som framgår av 2 kap. 6 § kommunallagen (2017:725).

Det bör enligt regeringen inte vara tillåtet att ta ut en särskild avgift vid anmälan av förändringar i den personkrets som omfattas, eftersom det skulle innebära en risk för att huvudmän inte anmäler förändringar.

Personuppgiftsbehandling vid lämplighetsprövningen

Regeringen redogör i propositionen för att det inte är möjligt att exakt precisera vilken information en kommun kan behöva inhämta för att pröva huruvida en enskild är lämplig som huvudman för pedagogisk omsorg. Av den i propositionen föreslagna bestämmelsen i 25 kap. 10 a § skollagen framgår att man vid lämplighetsbedömningen av den enskilde ska beakta viljan och förmågan att fullgöra sina skyldigheter mot det allmänna, laglydnad i övrigt och andra omständigheter av betydelse.

För att kunna pröva en sökandes lämplighet i enlighet med det föreslagna stadgandet borde kommunen, enligt regeringen, vara tvungen att inhämta uppgifter om den enskilde såsom kreditupplysning, utdrag ur belastningsregistret, beslut från Skatteverket, skuldinformation från Kronofogdemyndigheten samt, i förekommande fall, uppgifter från Bolagsverket om sökandens engagemang i olika juridiska personer. Samtliga av de nämnda uppgifterna är att anse som personuppgifter i dataskyddsförordningens mening, och en kommuns behandling av dessa uppgifter innebär behandling av personuppgifter i dataskyddsförordningens mening (artikel 4.1 och 4.2).

Avsikten är enligt regeringen att kommunen med stöd av förordningen (1999:1134) om belastningsregister ska kunna inhämta ett utdrag ur belastningsregistret hos Polismyndigheten för den som ansöker om att

godkännas som huvudman för pedagogisk omsorg. Regeringen redogör i propositionen för gällande bestämmelser och konstaterar mot den bakgrunden att det finns en rättslig grund för Polismyndigheten att behandla personuppgifter.

Regeringen konstaterar att det finns en rättslig grund för den personuppgiftsbehandling som en kommun kan komma att behöva göra i och med att den inhämtar ett utdrag ur belastningsregistret för att pröva om en enskild är lämplig som huvudman för pedagogisk omsorg.

I propositionen anförs att kommunen, för att kunna pröva en sökandes lämplighet, också kan behöva inhämta kreditupplysning, skuldinformation från Kronofogdemyndigheten samt uppgifter från Bolagsverket. Vidare kan kommunen behöva inhämta uppgifter från Skatteverket om t.ex. beslut om slutlig skatt, beslut om omprövning och beslut om nekande eller återkallelse av F-skattsedel. Sammanfattningsvis konstaterar regeringen att myndigheterna och kreditupplysningsföretag med stöd av befintlig reglering kan behandla de personuppgifter en kommun kan behöva för att pröva huruvida en enskild är lämplig som huvudman för pedagogisk omsorg. Regeringen bedömer även att det finns en rättslig grund för den personuppgiftsbehandling som en kommun kan behöva göra i och med att den inhämtar nämnda uppgifter för att pröva om en enskild är lämplig som huvudman för pedagogisk omsorg.

Syftet med den reglering i skollagen som föreslås i propositionen är enligt regeringen att se till att enskilda som godkänns som huvudmän är lämpliga för uppgiften, och därmed också, i förlängningen, att de barn och unga som tas emot i pedagogisk omsorg erbjuds en god och säker verksamhet. Även om de uppgifter ur belastningsregistret och de uppgifter från Kronofogdemyndigheten, Skatteverket och Bolagsverket som kommunen kan komma att hantera i vissa fall kan vara integritetskänsliga överväger, enligt regeringen, nyttan med att de barn och unga som tas emot i pedagogisk omsorg erbjuds god och säker verksamhet det eventuella intrång i integriteten som inhämtandet av uppgifterna kan innebära. Personuppgiftsbehandlingen och det eventuella intrång i den personliga integriteten som den medför står således, enligt regeringen, i rimlig proportion till den nytta som behandlingen innebär genom att kommunen kan försäkra sig om att en enskild är lämplig som huvudman för pedagogisk omsorg. Den föreslagna regleringen bedöms därför vara proportionerlig.

Sekretess

Enligt 35 kap. 3 § offentlighets- och sekretesslagen (2009:400), förkortad OSL, gäller sekretess i verksamhet som avser förande av eller uttag ur register enligt lagen om belastningsregister för uppgift i registret. Det innebär att uppgifter ur belastningsregistret endast får lämnas ut i enlighet med vad som anges i lagen om belastningsregistret och den till lagen anslutande förordningen. Regeringen konstaterar att Polismyndigheten, mot bakgrund av gällande bestämmelser, är skyldig att lämna ut utdrag ur belastningsregistret till Skolinspektionen eller en kommunal myndighet i ärenden om

godkännande som enskild huvudman enligt skollagen. I och med förslagen i denna proposition kommer en kommunal myndighet att ha motsvarande rätt att begära ett sådant utdrag i ärenden om godkännande av en enskild som huvudman för pedagogisk omsorg.

Regeringen framhåller att efter att de registerutdrag som lämnats ut från Polismyndigheten har kommit in till Skolinspektionen eller en kommunal myndighet borde de i de allra flesta fall inte omfattas av sekretess. I samband med införandet av ägar- och ledningsprövning inom skolväsendet, vars regler i stort sett är identiska med de som i propositionen föreslås för pedagogisk omsorg, infördes inga nya sekretessregler. Ägar- och ledningsprövningen utförs av både Skolinspektionen och kommunerna. Enligt regeringens mening är det angeläget att medborgarnas möjlighet till insyn i vilka som ansöker och godkänns som huvudmän för pedagogisk omsorg är så stor som möjligt. Särskilt viktigt är det enligt regeringen med tanke på att de barn som tas emot i pedagogisk omsorg oftast är mycket små och därigenom också i större utsträckning utlämnade till de som driver verksamheten. Mot den bakgrunden anser regeringen att inte heller de registerutdrag som en kommunal myndighet inhämtar om en enskild som ansöker om att bli godkänd som huvudman för pedagogisk omsorg bör omfattas av sekretess när de inkommit till myndigheten.

I propositionen redogörs även för bestämmelserna i OSL om sekretess till skydd för enskild inom verksamhet som rör skatt, tull m.m. samt i fråga om Kronofogdemyndighetens verksamhet.

Sammanfattningsvis finns det enligt regeringens bedömning ingen anledning att införa ytterligare bestämmelser om sekretess när det gäller de uppgifter som kan förekomma i samband med lämplighetsbedömningen av enskilda som ansöker om att bli godkända som huvudmän för pedagogisk omsorg.

Den som är folkbokförd på verksamhetsstället ska visa upp ett utdrag ur belastningsregistret

Regeringens förslag

En person som är folkbokförd där pedagogisk omsorg ska bedrivas ska på begäran av kommunen visa upp ett utdrag ur belastningsregistret. Om ett sådant utdrag inte visas upp, ska det inte vara tillåtet att bedriva verksamheten.

Skälen för regeringens förslag

Registerkontroll av personal

Den som erbjuds en anställning inom sådan pedagogisk omsorg som avses i 25 kap. skollagen ska, i enlighet med bestämmelserna i 2 kap. 31 och 32 §§ samma lag, visa upp ett utdrag ur det register som förs enligt lagen om belastningsregister för den som erbjuder anställningen. Utdraget ska vara högst ett år gammalt. Den som inte har visat upp ett sådant registerutdrag får inte anställas, anlitas eller tas emot i verksamheten. En kontroll av ett

registerutdrag ska dokumenteras genom en anteckning om att utdraget har visats upp. Någon annan dokumentation om kontrollen får inte göras.

Det bör även göras en registerkontroll av de som är folkbokförda där det ska bedrivas pedagogisk omsorg

Regeringen anger att en omständighet som skiljer pedagogisk omsorg från förskolan är att verksamheten ofta bedrivs i dagbarnvårdarens bostad. Det innebär att det i verksamhetslokalerna stadigvarande kan finnas personer som inte omfattas av de nuvarande bestämmelserna om registerkontroll.

Som framgår av utredningens kartläggning är insynen i den pedagogiska omsorgen ofta starkt begränsad. Om antalet vuxna i barnens närhet är litet kan det vara en fördel när det gäller att skapa trygga förhållanden för barnen i verksamheten. Samtidigt är barnens trygghet, med tanke på den begränsade insynen, i högre grad beroende av att de vuxna som finns där inte är misskötsamma. Av utredningens arbete framgår också att det i vissa fall finns uppgifter om att det förekommer rena oegentligheter inom pedagogisk omsorg. Enligt regeringens uppfattning är det ytterst angeläget att minska riskerna för övergrepp mot barn samt att förhindra att barn befinner sig i en kriminell eller på annat sätt olämplig miljö.

Om ytterligare personkategorier ska omfattas av registerkontroll behöver det göras en avvägning mellan å ena sidan intresset att minska riskerna för övergrepp mot barn och att barn befinner sig i en kriminell eller annars olämplig miljö och å andra sidan intresset av skyddet för den personliga integriteten. Barns grundläggande rättigheter, som innefattar rätt till bl.a. skydd mot övergrepp och utnyttjande, är centrala och framgår av svensk lagstiftning och internationella konventioner och överenskommelser som Sverige anslutit sig till. Förenta nationernas konvention om barnets rättigheter (barnkonventionen), inkorporerades genom lag den 1 januari 2020. Regeringen bedömer att inkorporeringen av barnkonventionen i svensk lagstiftning innebär att barns behov av skydd är det övergripande intresset och att den vuxnes integritet bör få stå tillbaka även när det gäller krav på registerkontroll av personer som är folkbokförda där det ska bedrivas pedagogisk omsorg.

Den som är folkbokförd där det ska bedrivas pedagogisk omsorg men inte ska vara delaktig i verksamheten kan i formell mening ha begränsade möjligheter att undvika en registerkontroll på annat sätt än att flytta därifrån. Det kan dock enligt regeringen antas att det i de allra flesta fall finns en sådan stark intressegemenskap mellan dagbarnvårdaren och en sammanboende att de i praktiken fattar ett gemensamt beslut om att starta verksamheten, i beaktande av de konsekvenser det får. Mot den bakgrunden anser regeringen att integritetsintrånget inte framstår som större än registerkontrollen i övrigt, även om den riktas mot någon som inte tar aktiv del i verksamheten.

Regeringen anser vidare att förslaget i huvudsak bör följa den ordning som gäller vid erbjudande av anställning, vilket innebär att den som är folkbokförd där det ska bedrivas pedagogisk omsorg ska visa upp ett utdrag ur det register

som förs enligt lagen om belastningsregister. En anteckning om detta ska göras, men anteckningen ska inte få innehålla något om innehållet i registerutdraget. Att en anteckning görs om att ett registerutdrag har visats upp bedöms vara ett mycket marginellt intrång i den personliga integriteten, och den föreslagna regleringen bedöms därför vara proportionerlig.

I propositionen anförs vidare att Lagrådet framför att det har förståelse för motiven bakom den föreslagna bestämmelsen om att inte dokumentera känsliga personuppgifter som framgår av uppvisade utdrag ur belastningsregister. Lagrådet konstaterar emellertid att avsaknaden av dokumentation om grunden för avslagsbeslutet kan komma att påverka motiveringen av beslutet på så sätt att det kan vara svårt för den enskilde att förstå grunderna för beslutet fullt ut. Enligt Lagrådet kan den enskildes möjlighet att angripa beslutet därigenom försvåras. Vidare anser Lagrådet att avsaknaden av dokumentation kan försvåra för en allmän förvaltningsdomstol att göra en korrekt bedömning av beslutets riktighet.

Det faktum att en kommun endast får göra en anteckning om att ett registerutdrag visats upp innebär enligt regeringen inte att kommunen är förhindrad att lägga innehållet i ett sådant uppvisat registerutdrag till grund för ett avslagsbeslut eller att upplysa den sökande om att ett uppvisat registerutdrag är grunden för avslaget, utan att för den skull gå in på innehållet i det uppvisade registerutdraget.

Regeringen föreslår mot den bakgrunden att det införs en ny bestämmelse i skollagen med innebörden att den som är folkbokförd där det ska bedrivas pedagogisk omsorg ska visa upp ett utdrag ur det register som förs enligt lagen om belastningsregister. Om ett sådant utdrag ur registret inte visas upp, bör det få konsekvensen att verksamheten inte får bedrivas. Detta bör gälla oavsett om kommunen eller en enskild ska vara huvudman för verksamheten, eftersom skyddsintresset gör sig lika starkt gällande i båda fallen.

Regeringen anser att kravet ska omfatta de som är straffmyndiga, dvs. personer som är 15 år eller äldre. Det följer av 1 kap. 6 § brottsbalken att ingen får dömas till påföljd för brott denne begått innan han eller hon fyllt 15 år. Således är det enbart personer som är 15 år eller äldre som berörs av den föreslagna bestämmelsen. Lagrådet anser att detta bör framgå av lagtexten. Regeringen delar den bedömningen.

Ett registerutdrag bör enligt regeringen visas upp i samband med att en enskild ansöker om att godkännas som huvudman. Om det handlar om pedagogisk omsorg med kommunal huvudman där en dagbarnvårdare bedriver verksamhet i den egna bostaden bör registerutdrag visas upp i samband med att dagbarnvårdaren anställs. Om en person blir folkbokförd där efter att godkännande har beslutats eller efter att dagbarnvårdaren har anställts bör personen visa upp ett registerutdrag. Regeringen anför vidare att i samtliga fall bör registerutdraget visas upp för den handläggare inom kommunen som ansvarar för ärendet, dvs. ett ärende om godkännande av enskild som huvudman, ett ärende om tillsyn över en enskild huvudmans verksamhet eller ett ärende om anställning av någon i en verksamhet som kommunen är

huvudman för. I fråga om enskilda huvudmän anför regeringen att detta skiljer sig från det som ska gälla vid en anställning. I dessa fall ska ett registerutdrag visas upp för den ansvarige hos huvudmannen. Med hänsyn till den nära relation och intressegemenskap som i regel kan antas finnas mellan huvudmannen och den boende är det enligt regeringen inte en lämplig ordning för den kontroll som nu föreslås. Av integritetsskäl bör kravet riktas direkt mot den folkbokförde. Han eller hon kan inte förväntas veta när det är aktuellt att visa upp ett utdrag. Det bör därför ankomma på kommunen att begära att utdraget visas upp.

Vid tillsyn ska kommunen kontrollera att huvudmannen fortsätter att uppfylla kraven

Regeringens förslag

Det ska utövas tillsyn över att kraven som gäller för att godkännas som huvudman fortlöpande är uppfyllda. Godkännandet ska kunna återkallas utan föregående föreläggande om kraven inte längre är uppfyllda.

En kommuns beslut om att återkalla ett godkännande ska kunna överklagas till en allmän förvaltningsdomstol.

Skälen för regeringens förslag

En kommun har ansvar för tillsynen över pedagogisk omsorg vars huvudman kommunen har förklarat ha rätt till bidrag. Med tillsyn avses en självständig granskning som har till syfte att kontrollera om den verksamhet som granskas uppfyller de krav som följer av lagar och andra föreskrifter. I tillsynen ingår att fatta de beslut om åtgärder som kan behövas för att den huvudman som bedriver verksamheten ska rätta fel som upptäckts vid granskningen. Regeringen anför att kommunen inom ramen för tillsynen bör kontrollera att huvudmannen fortsätter att uppfylla kraven för att godkännas som huvudman.

Regeringen anför att kommunen bör kunna förelägga en huvudman att åtgärda en brist. Vidare framhålls att ett föreläggande emellertid enligt allmänna förvaltningsrättsliga principer endast kan utfärdas om det finns förutsättningar för att följa det. Det är samtidigt enligt regeringen angeläget att en kommun kan ingripa innan exempelvis bristande ekonomiska förutsättningar eller bristande lämplighet har hunnit drabba barn eller personal i verksamheten. Ett godkännande bör därför enligt regeringen kunna återkallas utan föregående föreläggande om huvudmannen saknar rättslig eller faktisk möjlighet att åtgärda de brister som föranlett frågan om återkallelse. Vidare anføres att detta t.ex. kan vara fallet om skälet för att ta upp frågan om återkallelse är konkurs, om en dagbarnvårdare blir vräkt från den bostad i vilken verksamheten ska bedrivas eller om ett bestämmande inflytande övergår till en person som bedöms vara olämplig. Riksdagen har beslutat om ändringar i skollagen som innebär att en tillsynsmyndighet inom två år från ett föreläggande som gäller ett allvarligt missförhållande ska kunna besluta om återkallelse av ett godkännande som huvudman eller om verksamhetsförbud,

trots att ett föreläggande har följts, om det ändå finns ett allvarligt missförhållande i verksamheten och huvudmannen tidigare har visat bristande förmåga eller vilja att fullgöra sina skyldigheter som huvudman för verksamheten. Reglerna kommer också att omfatta enskilda som godkänts som huvudman för pedagogisk omsorg. När det gäller pedagogisk omsorg där en kommun är huvudman kan även statliga åtgärder för rättelse komma i fråga om det föreligger ett allvarligt missförhållande (prop. 2021/22:45, bet. 2021/22:UbU10, rskr. 2021/22:136). Vidare anføres i propositionen att det i sammanhanget bör framhållas att det av 25 § förvaltningslagen (2017:900) följer att den som beslutet riktar sig mot ska ges tillfälle att yttra sig innan ett sådant beslut fattas. Som i övriga tillsynsärenden gäller att proportionalitetsprincipen ska tillämpas, så att inte mer ingripande åtgärder vidtas än vad som är nödvändigt med hänsyn till frågans art och bristens omfattning (jfr prop. 2009/10:165 s. 546, se även 5 § tredje stycket förvaltningslagen).

Vidare anføres att på samma sätt som i fråga om andra motsvarande beslut om återkallelse enligt skollagen bör en kommuns beslut om att återkalla ett godkännande som huvudman för pedagogisk omsorg kunna överklagas till en allmän förvaltningsdomstol.

I fråga om vad som ska gälla för de verksamheter som redan bedrivs är det regeringens uppfattning att tidigare beslut om rätt till bidrag bör anses som beslut om godkännande enligt de nya reglerna. De enskilda som ska anses godkända som huvudmän sedan tidigare bör vara skyldiga att följa även de utökade krav på verksamheten och huvudmannen som införs genom lagändringarna. Huruvida de lever upp till de utökade kraven blir enligt regeringen en fråga för kommunens tillsyn.

Ikraftträdande- och övergångsbestämmelser

Regeringens förslag

Lagändringarna ska träda i kraft den 1 januari 2023.

Den nya bestämmelsen om registerkontroll ska inte tillämpas i fråga om den som vid tidpunkten för ikraftträdandet är folkbokförd där det redan bedrivs pedagogisk omsorg efter ett beslut av kommunen om rätt till bidrag.

Enskilda som är huvudmän för befintlig pedagogisk omsorg och har rätt till bidrag efter beslut av kommunen vid tidpunkten för ikraftträdandet ska anses vara godkända som huvudmän enligt de nya bestämmelserna.

Skälen för regeringens förslag

Regeringens syfte med den föreslagna regleringen är att höja verksamhetens kvalitet och likvärdighet så att barn i pedagogisk omsorg får likvärdiga förutsättningar inför start i förskoleklass och skola. Regeringen bedömer att de lagändringar som föreslås i propositionen bildar en helhet och anser att det är angeläget att de träder i kraft så snart som möjligt. Regeringen anför vidare att huvudmän för pedagogisk omsorg dock behöver ges viss tid för att förbereda sig för de nya kraven på verksamheten. Det kan t.ex. behövas kompetens-

utveckling av personalen. Enligt regeringen behöver även kommuner ges viss tid för att förbereda sig för det nya åtagandet bl.a. när det gäller att handlägga ansökningar om att få bedriva pedagogisk omsorg och tillsyn av enskilda huvudmän. Regeringen bedömer därför att lagändringarna bör träda i kraft den 1 januari 2023.

Efter ikraftträdandet kommer samtliga enskilda som vill vara huvudmän för pedagogisk omsorg att behöva ansöka om godkännande hos den kommun där verksamheten ska bedrivas.

Regeringen framhåller att av hänsyn till den personliga integriteten bör den nya bestämmelsen om skyldighet att visa upp registerutdrag inte tillämpas i fråga om den som vid tidpunkten för ikraftträdandet är folkbokförd där det redan bedrivs pedagogisk omsorg. Enligt regeringen har de berörda personerna i praktiken små möjligheter att anpassa sig på ett sätt som innebär att de kan avstå från att kontrolleras. En övergångsbestämmelse som medför att de inte omfattas av tillämpningen av det nya kravet bör enligt regeringen därför införas. Liknande bedömningar har gjorts tidigare när det gäller registerkontroll av bl.a. anställda, senast i propositionen Vissa insatser för ökad lärarkompetens (prop. 2020/21:152 s. 56).

Vidare anför regeringen att det i sammanhanget bör framhållas att det redan enligt nuvarande regler åligger kommunen att uppmärksamma brister vid den tillsyn som ska utövas över en verksamhet vars huvudman kommunen har förklarat har rätt till bidrag. Framkommer det t.ex. uppgifter om att verksamheten bedrivs i lokaler som av en eller annan orsak inte är lämpliga eller att barnen utsätts för risker förutsätts det att kommunen ingriper i enlighet med befintliga regler.

Utskottets ställningstagande

För att skapa goda förutsättningar för barns utveckling och lärande behöver alla delar av skolväsendet och annan pedagogisk verksamhet hålla god kvalitet. Det har betydelse för barns fortsatta lärande och deras förutsättningar att förbereda sig inför start i förskoleklass och skola. Som redogjorts för ovan har granskningar och kartläggningar visat på att pedagogisk omsorg bedrivs under mycket olika förutsättningar och med varierande kvalitet. Det förekommer att verksamheter har stora brister. Exempelvis har brister konstaterats när det gäller tillgång till pedagogisk kompetens, goda lärmiljöer och pedagogiskt material. Vidare har det framgått att insyn i och uppföljning av pedagogisk omsorg i flera fall är i princip obefintlig. Utredningen om fritidshem och pedagogisk omsorg konstaterar att skillnaderna mellan förskolan och den pedagogiska omsorgen har blivit större i takt med att förskolans roll i skolväsendet har stärkts och förtydligats, vilket innebär en risk för att barn i pedagogisk omsorg ges allt sämre förutsättningar i förhållande till barn i förskola.

Utskottet kan konstatera att propositionen innehåller förslag till ändringar i skollagen som bl.a. innebär att verksamheten ska förbereda barnen för utbildning inom skolväsendet och i samarbete med hemmen främja barns allsidiga personliga utveckling till aktiva, kreativa, kompetenta och ansvarskännande individer och medborgare. Huvudmannen för den pedagogiska omsorgen föreslås vara skyldig att se till att ett barn som behöver det ges särskilt stöd i sin utveckling, att personalen ska ges möjlighet till kompetensutveckling och att bedriva ett systematiskt kvalitetsarbete. Lagändringarna innebär vidare att en kommun efter ansökan ska pröva om en enskild ska godkännas som huvudman för en pedagogisk omsorg som ska bedrivas i kommunen. För godkännande ska det krävas att den enskilde har insikt i och förutsättningar att följa de föreskrifter som gäller för verksamheten och i övrigt bedöms som lämplig. I fråga om juridiska personer ska det prövas att ledning och ägare uppfyller kraven. Den som är som är 15 år eller äldre och folkbokförd på verksamhetsstället ska enligt förslaget visa upp ett utdrag ur belastningsregistret. Efter ett godkännande ska det enligt förslaget utövas tillsyn över att kraven fortlöpande är uppfyllda samt finnas möjligheter att återkalla godkännandet utan föregående föreläggande om kraven inte längre är uppfyllda.

Utskottet ställer sig bakom ändringarna som syftar till öka kvaliteten och likvärdigheten i pedagogisk omsorg och instämmer i de förslag och bedömningar som regeringen gör.

Med det anförda tillstyrker utskottet propositionen.

Utskottet övergår nu till att under särskilda rubriker behandla de yrkanden som innehåller förslag om tillkännagivanden i frågor som anknuter till lagförslagen.

Övergripande om pedagogisk omsorg

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden om övergripande frågor om pedagogisk omsorg.

Jämför reservation 1 (SD) och 2 (KD).

Motionerna

I kommittémotion 2021/22:4378 av Patrick Reslow m.fl. (SD) yrkande 6 anføres att det finns behov av att inrätta nationella riktlinjer med bl.a. jämförbara krav på hur den pedagogiska omsorgen ska bedrivas. Motionärerna anser att de allmänna råd som Skolverket utfärdar ska förtydligas och omvandlas till föreskrifter.

I kommittémotion 2021/22:4377 av Gudrun Brunegård m.fl. (KD) yrkande 1 anförs att en skyldighet för kommunerna att erbjuda familjedaghem för de föräldrar som så önskar bör införas. Vidare anför motionärerna att etablering av olika former av fristående pedagogisk omsorg bör uppmuntras. I yrkande 2 anförs att en kartläggning av familjedaghem och deras förutsättningar bör genomföras i syfte att öka tillgången på familjedaghem.

Utskottets ställningstagande

Läroplanen för förskolan (Lpfö 18) ska vara vägledande men inte bindande för pedagogisk omsorg. I propositionen anförs att det innebär att verksamheten kan tillämpa delar av läroplanen utifrån verksamhetens förutsättningar. I fråga om huvudmännens kvalitetsarbete framhåller regeringen att mål och riktlinjer som framgår av läroplanen för förskolan bör beaktas i kvalitetsarbetet. Utskottet vill också hänvisa till att syftet med propositionens förslag är att stärka kvaliteten och likvärdigheten i pedagogisk omsorg. Förslagen framhålls som nödvändiga för att säkerställa att barn och deras vårdnadshavare erbjuds en kvalitativ och långsiktig verksamhet, samt för att förhindra att oseriösa huvudmän etablerar sig inom pedagogisk omsorg. Vidare föreslås flera bestämmelser som motsvarar de som gäller för förskolan. Utskottet ser inte skäl att vidta några ytterligare åtgärder och avstyrker därmed motion 2021/22:4378 (SD) yrkande 6.

När det gäller kommunens erbjudande av pedagogisk omsorg vill utskottet hänvisa till att det framgår av 25 kap. 2 § skollagen att kommunen ska sträva efter att erbjuda ett barn pedagogisk omsorg i stället för förskola eller fritidshem om barnets vårdnadshavare önskar det. Vidare framgår att kommunen ska ta skäligen hänsyn till vårdnadshavarnas önskemål om verksamhetsform. Utskottet vill också framhålla att det är vanligt att kommuner är huvudmän för pedagogisk omsorg. Utskottet ser inte skäl att vidta några åtgärder och avstyrker mot den bakgrunden motion 2021/22:4377 (KD) yrkande 1.

När det gäller frågan om att genomföra en kartläggning av pedagogisk omsorg vill utskottet hänvisa till de tidigare genomförda kartläggningarna av Skolverket, Skolinspektionen och utredningen om fritidshem och pedagogisk omsorg som redogörs för i propositionen. Kartläggningarna har bl.a. syftat till att belysa kommunernas styrning och organisation av verksamhetsformen, beskriva barns utveckling och lärande och huruvida verksamheten främjar utveckling och lärande samt om verksamheten förbereder barnen för fortsatt lärande. Utskottet ser inte skäl att vidta några ytterligare åtgärder och avstyrker därmed motion 2021/22:4377 (KD) yrkande 2.

Verksamhetens innehåll

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden om bl.a. undervisning, särskilt stöd och annan verksamhet i pedagogisk omsorg.

Jämför reservation 2 (KD).

Motionerna

I kommittémotion 2021/22:4377 av Gudrun Brunegård m.fl. (KD) yrkande 5 anförs att verksamheten i pedagogisk omsorg ska ge barnen trygghet, omsorg och närhet och stimulera deras utveckling. Av yrkande 6 framgår att förslaget om att förtydliga att verksamheten i pedagogisk omsorg ska förbereda barnen för utbildning inom skolväsendet enligt motionärerna kan övertolkas. Motionärerna ser en överhängande risk för att undervisning av små barn liknande den som bedrivs i förskolan får större fokus än att tillgodose barnens grundläggande behov av omsorg och trygghet. Motionärerna anser därför att den pedagogiska omsorgens verksamhet ska utformas så att den förbereder barnen för fortsatt lärande. Av yrkande 7 framgår att pedagogisk omsorg enligt motionärerna ska ge barnen förutsättningar att behärska det svenska språket på en nivå som kan anses adekvat med hänsyn till barnets utveckling i övrigt. I yrkande 8 anförs att barn som av fysiska, psykiska eller andra skäl behöver särskilt stöd för sin utveckling ska ges den omsorg som deras speciella behov kräver.

Av yrkande 10 framgår att ensamarbetande anordnare av pedagogisk omsorg enligt motionärerna bör undantas från det föreslagna kravet på systematiskt kvalitetsarbete med dokumentationskrav. Motionärerna anför bl.a. att kravet kan försvåra för ensamarbetande i egen regi.

Utskottets ställningstagande

Av 25 kap. 2 § andra stycket skollagen framgår att pedagogisk omsorg ska stimulera barns utveckling och lärande genom pedagogisk verksamhet. Av tredje stycket framgår att verksamheten ska utformas så att den förbereder barnen för fortsatt lärande. Vidare framgår att barn som av fysiska, psykiska eller andra skäl behöver särskilt stöd i sin utveckling ska ges den omsorg som deras speciella behov kräver.

När det gäller frågan om fortsatt lärande framgår det av förarbetena till bestämmelsen i 25 kap. 2 § tredje stycket att den avser att betona kopplingen mellan pedagogisk omsorg och övriga verksamheter som regleras i skollagen. Regeringen framhåller i propositionen att barns möjligheter till utveckling och lärande i tidig ålder är viktiga för deras fortsatta lärande under uppväxten och för deras förutsättningar att få en god start i förskoleklass och skola. Utskottet delar regeringens uppfattning att såväl förskola som pedagogisk omsorg bör

förbereda barn på ett sätt som ger dem goda möjligheter att nå goda kunskapsresultat i skolan. Regeringen vill stärka kopplingen mellan pedagogisk omsorg och utbildning i skolväsendet ytterligare och föreslår att det förs in ett nytt krav i skollagen om att pedagogisk omsorg ska förbereda barn för utbildning i skolväsendet. Det nya kravet motsvarar det som finns i fråga om förskolan i 8 kap. 2 § skollagen. Regeringen framhåller att det bl.a. ställer krav på att verksamheten dagligen erbjuder varje barn en rik och stimulerande lärmiljö där barn kan lära tillsammans, av varandra och av kompetent personal. Utskottet anser att det är en önskvärd inriktning.

Att barnen ska förberedas för utbildning inom skolväsendet innebär enligt regeringen bl.a. att de lär sig att behärska svenska språket på en nivå som kan anses åldersadekvat med hänsyn till deras utveckling i övrigt. Regeringen anför att det förutsätter att personalen har kompetens för att arbeta pedagogiskt med barn så att de ges stimulans och stöd för utveckling och lärande, och att personalen behärskar det svenska språket i den utsträckning som behövs för att kunna utmana och stimulera barns språkutveckling i svenska. Utskottet delar den uppfattningen och vill även hänvisa till att det framgår av 25 kap. 7 § skollagen att det för bedrivande av verksamheten inom pedagogisk omsorg ska finnas personal med sådan utbildning eller erfarenhet att barnets behov av omsorg och en god pedagogisk verksamhet kan tillgodoses.

När det gäller frågan om särskilt stöd föreslår regeringen att bestämmelsen i 25 kap. 2 § tredje stycket ska omformuleras på så vis att det framgår att barn som av fysiska, psykiska eller andra skäl behöver särskilt stöd ska ges det stöd som deras speciella behov kräver. I författningskommentaren anges att ordet omsorg ersätts med ordet stöd. Regeringen anför att ändringen förtydligar att det är stödinsatser som avses och att motsvarande bestämmelser finns för förskolan.

Utskottet delar uppfattningen att det är viktigt att tillgodose barnets behov av omsorg. Vidare står utskottet bakom regeringens bedömningar i fråga om behovet av förtydliganden om bl.a. särskilt stöd för barn som behöver stöd och förberedelse för fortsatt utbildning inom skolväsendet. Mot den bakgrunden avstyrker utskottet motion 2021/22:4377 (KD) yrkandena 5–8.

När det gäller frågan om en skyldighet för varje huvudman inom pedagogisk omsorg att bedriva ett systematiskt kvalitetsarbete delar utskottet regeringens uppfattning att det systematiska kvalitetsarbetet är viktigt oavsett hur verksamheten är organiserad. I propositionen anfördes att en huvudman som ansvarar för flera verksamheter med flera anställda behöver se till att det finns stöd och förutsättningar för att följa upp och utveckla varje verksamhet. Vidare framhålls att om verksamheten bedrivs av en enskild dagbarnvårdare behöver han eller hon ta ansvar för att det bedrivs ett systematiskt kvalitetsarbete i förhållande till den egna verksamheten. Utskottet anser att ett sådant arbete är betydelsefullt oavsett hur verksamheten är organiserad och avstyrker därmed motion 2021/22:4377 (KD) yrkande 10.

Personalens utbildning och kompetens

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden om bl.a. krav på svensk-kunskaper hos huvudmän och personal inom pedagogisk omsorg, krav på att det ska finnas personal med sådan utbildning eller erfarenhet att barnens utveckling och lärande främjas samt undantag från kravet på kompetensutveckling.

Jämför reservation 3 (M, L), 4 (SD), 5 (V) och 6 (KD).

Motionerna

I kommittémotion 2021/22:4379 av Kristina Axén Olin m.fl. (M) yrkande 2 anförs att krav på goda svenskkunskaper ska ställas på en enskild huvudman för den pedagogiska verksamheten samt all personal inom pedagogisk verksamhet vid kommunens lämplighetsbedömning för tillståndsgivning.

I kommittémotion 2021/22:4378 av Patrick Reslow m.fl. (SD) yrkande 4 anförs att huvudmän och personal inom pedagogisk omsorg bör vara certifierade i svenska (C1 eller motsvarande) för att bli godkänd som huvudman och ha behörighet att bedriva pedagogisk verksamhet. Motionärerna anför vidare att verksamheten ska bedrivas på svenska, undantaget nationella minoritetsspråk. I yrkande 5 anförs att redan befintliga huvudmän och personal som inte uppfyller kraven om kunskaper i svenska språket motsvarande C1-certifiering ska erbjudas kompletterande utbildning. Vidare anförs att befintliga verksamheter som i dag bedriver pedagogisk omsorg bör få sin behörighet indragen i de fall tillräckliga kunskaper i svenska, undantaget de svenska minoritetsspråken, inte uppnås till dess att certifiering har uppnåtts.

I kommittémotion 2021/22:4376 av Daniel Riazat m.fl. (V) yrkande 1 anförs att det bör finnas krav på att det i pedagogisk omsorg ska finnas personal med sådan utbildning eller erfarenhet att barnens utveckling och lärande främjas och att barnen förbereds för fortsatt lärande. Motionärerna anför att kraven på pedagogisk omsorg som verksamhetsform måste öka. I yrkande 2 anförs att regeringen bör ge Skolverket i uppdrag att ta fram krav på relevant utbildningsnivå för personal inom pedagogisk omsorg. Motionärerna anför vidare att det vore önskvärt att ställa krav på att dagbarnvårdarna har minst en barnskötarutbildning samt att övergångsregler införs som ger möjlighet till validering och yrkesutveckling inom t.ex. yrkeshögskola.

I kommittémotion 2021/22:4377 av Gudrun Brunegård m.fl. (KD) yrkande 9 anförs att ensamarbetande anordnare av pedagogisk omsorg borde undantas från det formella kravet på kompetensutveckling.

Utskottets ställningstagande

Enligt 25 kap. 7 § skollagen ska personalen ha sådan utbildning eller erfarenhet att barnets behov av omsorg och en god pedagogisk verksamhet kan tillgodoses. Av förarbetena till skollagen följer bl.a. att personal i pedagogisk omsorg bör ha en utbildning med inriktning mot barn eller erfarenhet av att arbeta med barn i de åldrar det gäller (prop. 2009/10:165 s. 535).

Utskottet anser att personalens kompetens är avgörande för barns och elevers lärande, men delar regeringens uppfattning att personalens kompetens i att förbereda för fortsatt lärande inte behöver betonas ytterligare i lagtext. I propositionen framhålls att de föreslagna bestämmelserna om att pedagogisk omsorg ska förbereda barn för utbildning i skolväsendet och att verksamheten ska samarbeta med hemmen synliggör att kraven på den kompetens som personalen ska ha inte får sättas för lågt. Regeringen anför att personalen bl.a. behöver ha kompetens för att arbeta pedagogiskt med barn så att de ges stimulans och stöd för utveckling och lärande. Utbildningar som kan leda till sådan kompetens är exempelvis barnskötarutbildning eller fritidsledarutbildning. Vidare bedömer regeringen att kraven behöver ta hänsyn till den rådande bristen på utbildad pedagogisk personal, även om det är önskvärt att personal har utbildning för att arbeta med barn. Personal som har uppnått nödvändig pedagogisk kompetens genom erfarenhet av att ha arbetat med barn bör enligt regeringen inte vara uteslutna. Utskottet anser i likhet med regeringen att den rådande bristen på personal är något som behöver beaktas. Mot den bakgrunden avstyrker utskottet motion 2021/22:4376 (V) yrkandena 1 och 2.

När det gäller frågan om huvudmännens och personalens kunskaper i svenska delar utskottet uppfattningen att det, som ett led i att förbereda barnen för fortsatt lärande och utbildning inom skolväsendet, är av stor betydelse att personalen behärskar det svenska språket i den utsträckning som behövs för att kunna utmana och stimulera barns språkutveckling i svenska. Regeringen bedömer att det krav i fråga om personalens kompetens som ställs i 25 kap. 7 § är tillräckligt för att kunna beakta konsekvenserna av de ändringar i andra krav på verksamheten som föreslås och av den utveckling av verksamhetsformen som sker över tid. Hur kravet ska tolkas i praktiken är dock enligt regeringen en fråga för tillsynsmyndigheterna. Utskottet delar den bedömning som regeringen gör i propositionen och avstyrker därmed motionerna 2021/22:4379 (M) yrkande 2 och 2021/22:4378 (SD) yrkandena 4 och 5.

I fråga om den föreslagna skyldigheten för en huvudman inom pedagogisk omsorg att se till att personalen ges möjlighet till kompetensutveckling anser utskottet likt regeringen att alla huvudmän, oavsett organisationsform, bör se till att det är möjligt för personalen att ta del av kompetensutveckling. I propositionen anfördes att det innebär att det ibland kan vara nödvändigt att t.ex. sätta in vikarier eller att verksamheter samarbetar med varandra. Utskottet vill också hänvisa till att regeringen anför att det inte är aktuellt att föreskriva att kompetensutveckling måste genomföras, i anslutning till att det i propositionen framförs att många av de enskilda huvudmännen som bedriver pedagogisk

omsorg är ensamarbetande, vilket kan innebära sämre förutsättningar att ta del av kompetensutveckling dagtid. Utskottet avstyrker mot den bakgrunden motion 2021/22:4377 (KD) yrkande 9.

Lämplighetsprövning av enskilda huvudmän

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden om bl.a. proaktiv godkännandeprovning och provning av huvudmän som i dag har tillstånd att bedriva verksamhet.

Jämför reservation 7 (SD), 8 (V, MP) 9 (KD) och 10 (V).

Motionerna

I kommittémotion 2021/22:4378 av Patrick Reslow m.fl. (SD) yrkande 1 anförs att godkännandeprovningen bör göras proaktivt för de som har en ledande ställning eller på annat sätt har ett bestämmande inflytande på verksamheten. Motionärerna ser uppenbara risker med att utföra godkännandeprovningen retroaktivt, dvs. senast en månad efter ändringen.

I kommittémotion 2021/22:4376 av Daniel Riazat m.fl. (V) yrkande 3 anförs att regeringen bör återkomma med förslag som innebär att även de enskilda huvudmän som i dag har tillstånd ska genomgå en lämplighetsprovning. Motionärerna anser inte att det är en tillräcklig åtgärd att enbart pröva nya enskilda huvudmäns lämplighet för att skydda barn från eventuella missförhållanden som redan förekommer. I yrkande 4 anförs att kretsen som omfattas av en ägar- och ledningsprovning bör förtydligas. Motionärerna anser därför att regeringen bör återkomma med förslag där det preciseras exakt vilka personer och funktioner som är kopplade till den enskilda verksamheten som ska innefattas av ägar- och ledningsprovning.

I kommittémotion 2021/22:4377 av Gudrun Brunegård m.fl. (KD) yrkande 11 anförs att en lämplighetsprovning ska göras av alla nya huvudmän inom pedagogisk omsorg och att en fullständig ägar- och ledningsprovning ska göras av alla nya huvudmän som har anställda. Motionärerna anför vidare att det är viktigt att förändringarna med en ökad regelbörda inte omöjliggör verksamheten för företagare.

Utskottets ställningstagande

I fråga om vad som ska gälla för de verksamheter som redan bedrivs vid den föreslagna tidpunkten för ikraftträdandet vill utskottet hänvisa till följande. Utskottet bedömer likt regeringen att en lösning som innebär att tidigare beslut om rätt till bidrag ska anses som beslut om godkännande är att föredra framför en ordning som medför att samtliga enskilda ska ansöka om godkännande. I propositionen anförs att en anhopning av arbete för kommunerna kan

undvikas, liksom oönskade dröjsmål i hanteringen. Utskottet vill också hänvisa till att regeringen framhåller att huvudmännen får förutsättas inrätta sig efter de krav som gäller för godkännande fortlöpande, på samma sätt som de huvudmän som godkänns efter ikraftträdandet. Det är enligt den föreslagna lydelsen av 26 kap. 4 § skollagen en uppgift för kommunen att ha tillsyn över att huvudmännen fortlöpande uppfyller kraven för godkännande. Om det vid tillsynen framkommer att kraven då inte är uppfyllda, bör det enligt regeringen finnas grund för återkallelse med stöd av den föreslagna bestämmelsen i 26 kap. 14 § andra stycket. Utskottet avstyrker mot den bakgrunden motion 2021/22:4376 (V) yrkande 3.

I fråga om vilka personer som avses i den prövning som enligt förslaget ska göras av enskilda huvudmän delar utskottet uppfattningen att det är viktigt att det så långt som möjligt tydliggörs och hänvisar till de resonemang som finns i propositionen. Regeringen framhåller att intresset av att undvika att personkretsen blir alltför obestämd och vid kan tillgodoses genom att den beskrivs på samma sätt som för ägar- och ledningsprövningen inom skolväsendet. För tolkningen av bestämmelsen hänvisar regeringen till att ledning kan hämtas i förarbetena till dessa bestämmelser (Ökade tillståndskrav och särskilda regler för upphandling inom välfärden, prop. 2017/18:158 s. 47 f.). Bland annat framhålls att prövningen i fråga om juridiska personer bör omfatta den verkställande direktören och andra som har ett bestämmande inflytande över verksamheten, styrelseledamöter och ägare med ett väsentligt inflytande över verksamheten. Regeringen framhåller vidare att eftersom ägande kan struktureras på många olika sätt måste bedömningen av vem som har ett väsentligt inflytande som ägare göras samlat utifrån alla omständigheter i det enskilda fallet. Utskottet ser inget behov av ytterligare förtydliganden och avstyrker därmed motion 2021/22:4376 (V) yrkande 4.

I fråga om förslaget att förändringar av den krets av personer som omfattas av godkännandeprovningen ska anmälas till kommunen senast en månad efter ändringen framhålls i propositionen att anmälan ska avse faktiska förändringar. Vidare framhålls att det inte föreskrivs någon skyldighet att anmäla förändringar som ännu inte trätt i kraft. Utskottet anser att förslaget är väl avvägt och ser inget skäl att göra en annan bedömning. Därmed avstyrks motion 2021/22:4378 (SD) yrkande 1.

När det gäller prövningens omfattning står utskottet bakom regeringens uppfattning att prövningen ska omfatta alla huvudmän oavsett hur verksamheten är organiserad. Regeringen anför att för det enskilda barnet och för samhället är det lika viktigt att huvudmannen är lämplig oavsett om verksamheten bedrivs av ett aktiebolag, en ekonomisk förening, en stiftelse eller en enskild dagbarnvårdare. Hur verksamheten är organiserad påverkar dock enligt regeringen vilka insikter och förutsättningar som behövs för att ta ansvar för verksamheten. Exempelvis anføres att en huvudman med anställda behöver ha förutsättningar att ta ett arbetsgivaransvar, vilket en enskild dagbarnvårdare som är huvudman för sin egen verksamhet inte behöver.

Utskottet vill vidare hänvisa till att det i propositionens konsekvensbeskrivning anförs att merparten av de förskolor som bedrivs i enskild regi och som omfattades av de höjda krav på ägar- och ledningsprövning av enskilda huvudmän i skolväsendet som infördes 2019 anger att reformen inneburit en liten arbetsbörda, eftersom kretsen av personer som måste styrka sin lämplighet ofta är mycket liten.

Mot bakgrund av den anförda avstyrker utskottet motion 2021/22:4377 (KD) yrkande 11.

Kretsen som omfattas av kravet på utdrag ur belastningsregistret

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden om att kravet på att visa upp ett utdrag ur belastningsregistret även ska omfatta bl.a. individer som stadigvarande befinner sig på verksamhetsstället och personer som gör praktik inom pedagogisk omsorg.

Jämför reservation 11 (SD) och 12 (SD, KD).

Motionerna

I kommittémotion 2021/22:4378 av Patrick Reslow m.fl. (SD) yrkande 3 anförs att det inte endast är personer som är folkbokförda på adressen där den pedagogiska omsorgen bedrivs som kan utgöra en risk för barns trygghet och säkerhet. Motionärerna anser därför att kravet på utdrag ur belastningsregistret även bör gälla individer som är 15 år och äldre och som stadigvarande befinner sig där den pedagogiska verksamheten bedrivs.

Av kommittémotion 2021/22:4377 av Gudrun Brunegård m.fl. (KD) yrkande 12 framgår att utdrag ur belastningsregistret också borde lämnas av personer som går praktisk arbetslivsorientering (prao), arbetsplatsförlagd utbildning (APU) – numera arbetsplatsförlagt lärande (APL) – eller annan praktik inom ramen för pedagogisk omsorg.

Utskottets ställningstagande

I propositionen föreslås att en person som är 15 år eller äldre och är folkbokförd där verksamheten ska bedrivas ska visa upp ett utdrag ur belastningsregistret.

I propositionen framförs att det förekommer att personer bor i en fastighet utan att vara folkbokförda där. Regeringen anför att en reglering som utgår från det faktiska boendet oberoende av folkbokföringen kan antas gälla fler personer, men riskerar att leda till tillämpningssvårigheter utan att tillföra ytterligare skyddseffekt, med tanke på svårigheterna att kontrollera de faktiska förhållandena. Utskottet delar regeringens bedömning att kravet bör kopplas

till folkbokföringen och avstyrker därmed motion 2021/22:4378 (SD) yrkande 3.

När det gäller frågan om personer som gör olika typer av praktik inom ramen för pedagogisk omsorg vill utskottet hänvisa till gällande bestämmelser i skollagen. Av 2 kap. 31 § framgår att den som erbjuds en anställning inom sådan pedagogisk omsorg som avses i 25 kap. skollagen ska visa upp ett utdrag ur det register som förs enligt lagen om belastningsregister för den som erbjuder anställningen. Samma skyldighet gäller för den som erbjuds eller tilldelas arbete inom sådan verksamhet under omständigheter liknande dem som förekommer i ett anställningsförhållande inom verksamheten, om det sker genom uppdrag, anställning hos någon som ingått avtal med den som bedriver verksamheten eller anställning inom annan kommunal verksamhet. Skyldigheten gäller även för den som under utbildning till en lärar- eller förskollärarexamen enligt högskolelagen (1992:1434) eller yrkesutbildning inom kommunal vuxenutbildning tilldelas plats för verksamhetsförlagd del av utbildningen och för den som genom deltagande i ett arbetsmarknadspolitiskt program tilldelas plats för arbetspraktik eller annan programinsats inom sådan verksamhet. Den som inte har visat upp ett sådant registerutdrag får inte anställas, anlitas eller tas emot i verksamheten. Mot den bakgrunden avstyrker utskottet motion 2021/22:4377 (KD) yrkande 12.

Dokumentation av uppvisat registerutdrag

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen tillkännager för regeringen att utdrag ur belastningsregistret för ansökan om att bedriva pedagogisk omsorg bör lämnas in och arkiveras.

Jämför reservation 13 (S, C, V, MP).

Motionerna

I kommittémotion 2021/22:4379 av Kristina Axén Olin m.fl. (M) yrkande 3 anförs att utdrag ur belastningsregistret för ansökan om att bedriva pedagogisk omsorg bör dokumenteras och inte enbart visas upp. Motionärerna anför att barnens trygghet behöver väga tyngre än integriteten för den som återfinns i belastningsregistret och den administration som uppstår hos kommunen i och med att registerutdraget överlämnas. Att registerutdraget lämnas in framhålls vidare vara en förutsättning för att kunna säkerställa att utdraget är korrekt.

I kommittémotion 2021/22:4378 av Patrick Reslow m.fl. (SD) yrkande 2 anförs att utdrag ur belastningsregistret bör lämnas in och arkiveras. Motionärerna anför att den personliga integriteten för den enskilde får anses vara underställd barnets bästa, i enlighet med barnkonventionen. Vidare anser motionärerna att begäran om inlämnat registerutdrag är en viktig del av

säkerhetsarbetet och att det är av stor vikt att det finns en väldokumenterad historik för uppföljning om någon oegentlighet uppstår.

Propositionen

I propositionen föreslås att en person som är 15 år eller äldre och är folkbokförd där pedagogisk verksamhet ska bedrivas ska visa upp ett utdrag ur belastningsregistret. Vidare föreslås att kontrollen av ett uppvisat registerutdrag inte får dokumenteras på något annat sätt än genom att kommunens handläggare antecknar att utdraget har visats upp.

Utskottets ställningstagande

Utskottet anser att utdrag ur belastningsregistret inte endast ska visas upp utan även överlämnas till kommunen. Barnens trygghet behöver i det här fallet väga tyngre än hänsyn till integriteten för den som återfinns i belastningsregistret och den administration som uppstår hos kommunen i och med att registerutdraget överlämnas. Att registerutdraget lämnas in är en förutsättning för att kunna säkerställa att utdraget är korrekt. Det gör det också lättare att i efterhand följa upp handläggningen av ärendet om någon oegentlighet uppstår. Utskottet anser vidare att begäran om inlämnat registerutdrag är en viktig del av säkerhetsarbetet. Det finns uppenbara risker med att inte lämna in registerutdrag och det innebär en försämrad säkerhet för barnen.

Mot denna bakgrund anser utskottet att regeringen bör återkomma till riksdagen med förslag till ändringar i skollagen som innebär att ett utdrag ur belastningsregistret för ansökan om att bedriva pedagogisk omsorg inte enbart ska visas upp utan även ska lämnas in och arkiveras.

Utskottet tillstyrker därmed motionerna 2021/22:4379 (M) yrkande 3 och 2021/22:4378 (SD) yrkande 2.

Ansvar för prövning av tillstånd och tillsyn av pedagogisk omsorg

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden om en överföring av ansvaret för prövningen av tillstånd för att bedriva pedagogisk omsorg och tillsyn av verksamheten från kommunerna till Skolinspektionen.

Jämför reservation 14 (SD, KD), 15 (M) och 16 (KD).

Motionerna

I kommittémotion 2021/22:4379 av Kristina Axén Olin m.fl. (M) yrkande 1 anförs att de brister som påvisats inom den pedagogisk omsorgen borde medföra en ändring i dagens ordning där kommunerna ansvarar för prövning

av ansökan om tillstånd. Motionärerna anser därför att Skolinspektionen bör ta över ansvaret för tillståndsgivning och tillsyn av all pedagogisk omsorg.

I kommittémotion 2021/22:4378 av Patrick Reslow m.fl. (SD) yrkande 7 anförs att ansvaret för kontrollen av pedagogisk omsorg ska övertas av Skolinspektionen för att motverka risken att oseriösa ägare startar pedagogisk omsorg. Motionärerna anför vidare att ekonomiska förutsättningar bör genomgå noggrann granskning och att Säkerhetspolisen bör rådfrågas vid minsta misstanke om extremism.

I kommittémotion 2021/22:4163 av Christian Carlsson m.fl. (KD) yrkande 12 anförs att granskningsansvaret för pedagogisk omsorg bör överföras från respektive kommun till Skolinspektionen för att säkerställa en rättvis och kvalitativ granskning samt för att motverka missbruk av möjligheten att bedriva familjedaghem. I kommittémotion 2021/22:4377 av Gudrun Brunegård m.fl. (KD) yrkande 3 framförs motsvarande. Motionärerna ser med oro på de senaste årens utveckling där det framkommit aktörer som missbrukar systemet och utnyttjar det för helt andra ändamål än den ursprungliga tanken. Vidare anförs att en mer enhetlig och objektiv bedömning av verksamheterna kan uppnås genom att granskningsansvaret för pedagogisk omsorg förs över till Skolinspektionen. Av yrkande 4 framgår att prövningen av tillstånd för verksamheter inom pedagogisk omsorg enligt motionärerna bör överföras från kommunerna till Skolinspektionen. Motionärerna anför att det är viktigt att personer som tar hand om barn är lämpliga och har tillräcklig kompetens och erfarenhet. Skolinspektionen anses vara den instans som är bäst lämpad för prövning av detta.

Utskottets ställningstagande

Utskottet vill inledningsvis framföra att det är viktigt att såväl tillståndsgivningen för att bedriva pedagogisk omsorg som granskningen av verksamheten är av god kvalitet och görs och av personer med rätt kompetens.

Utskottet vill hänvisa till att godkännande av en enskild som huvudman för förskola enligt 2 kap. 7 § skollagen handläggs av den kommun där utbildningen ska bedrivas. Av propositionen framgår att regeringen anser att detta bör gälla även för godkännande av en enskild som huvudman för pedagogisk omsorg. Regeringen anför vidare att det kan antas att ansökningar om att bedriva pedagogisk omsorg och ansökningar om att bedriva förskolor ofta handläggs på i huvudsak samma sätt och kräver liknande kompetens hos de tjänstemän som är involverade. Regeringen framhåller att det därmed kan antas att den kompetens och de rutiner som behövs redan finns i de flesta kommuner.

När det gäller frågan om ansvaret för att bedriva tillsyn över att huvudmannen fortsätter att uppfylla kraven vill utskottet hänvisa till propositionens resonemang i den delen. Regeringen anför inledningsvis att det i propositionen föreslås att en kommun efter ansökan ska godkänna att en enskild huvudman bedriver pedagogisk omsorg om den sökande uppfyller vissa krav. Regeringen

framför vidare att det är mest ändamålsenligt att tillsynen över pedagogisk omsorg utförs av den kommun som har godkänt huvudmannen, i likhet med det som gäller för tillsyn av fristående förskolor. Det kan enligt regeringen antas att tillsyn av enskild pedagogisk omsorg och fristående förskolor ofta kan genomföras på i huvudsak samma sätt. Regeringen anför vidare att eftersom kommuner har ansvar för tillsynen av fristående förskolor kan det antas att de har nödvändig kompetens för att genomföra tillsyn av enskild pedagogisk omsorg.

Utskottet ser inte skäl att göra en annan bedömning när det gäller tillståndsgivning för och tillsyn av pedagogisk omsorg och avstyrker därför motionerna 2021/22:4379 (M) yrkande 1, 2021/22:4378 (SD) yrkande 7, 2021/22:4163 (KD) yrkande 12 och 2021/22:4377 (KD) yrkandena 3 och 4.

Reservationer

1. **Övergripande om pedagogisk omsorg och verksamhetens innehåll, punkt 2 (SD)**

av Patrick Reslow (SD), Robert Stenkvist (SD) och Michael Rubbestad (SD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 2 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2021/22:4378 av Patrick Reslow m.fl. (SD) yrkande 6 och avslår motion

2021/22:4377 av Gudrun Brunegård m.fl. (KD) yrkandena 1, 2, 5–8 och 10.

Ställningstagande

Trots att pedagogisk omsorg är ett viktigt alternativ till den traditionella förskolan är den inte uppmärksammas i samma utsträckning som förskolan. Ett problem är det professionella dilemmat, eftersom verksamheten oftast drivs i personalens eget hem, samt frågeställningar om huruvida verksamheten verkligen kan beskrivas som pedagogisk. Utgångspunkten ska alltid vara barnets bästa. Alla barn är inte redo att vid exempelvis ett års ålder möta omvärlden i en större barngrupp med begränsad uppmärksamhet. Därför är pedagogisk omsorg vid sidan av förskola eller hemmavistelse ett viktigt alternativ för att upprätthålla valfrihet för varje barn. Det finns behov av att inrätta nationella riktlinjer som tar fasta på jämförbara krav på hur den pedagogiska omsorgen ska bedrivas och på att verksamheten ska erbjudas likvärdiga möjligheter oavsett var omsorgen bedrivs. Enligt Skolverket ska förskolans läroplan och styrdokument vara vägledande. De är alltså inte bindande för pedagogisk omsorg. Råd är bra, men otillräckliga. Större likvärdiga möjligheter behöver ges. I likhet med vad som sägs i en av slutsatserna i utredningen om fritidshem och pedagogisk omsorg anser vi att de allmänna råd som Skolverket ger ska förtydligas och göras om till föreskrifter av närmast berörd myndighet.

2. Övergripande om pedagogisk omsorg och verksamhetens innehåll, punkt 2 (KD)

av Christian Carlsson (KD).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 2 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2021/22:4377 av Gudrun Brunegård m.fl. (KD) yrkandena 1, 2, 5–8 och 10 samt

avslår motion

2021/22:4378 av Patrick Reslow m.fl. (SD) yrkande 6.

Ställningstagande

Jag vill att skollagen ska skärpas så att en skyldighet införs för kommuner att erbjuda familjedaghem i kommunal regi likvärdig som att uppmuntra framväxten av olika former av fristående pedagogisk omsorg av god kvalitet för de föräldrar som önskar denna omsorgsform till sina barn. Jag vill även att en kartläggning genomförs av familjedaghem och deras förutsättningar i syfte att öka tillgången på familjedaghem.

I propositionen föreslås inledningsvis att det ska förtydligas att verksamheten i pedagogisk omsorg ska förbereda barnen för utbildning inom skolväsendet, att verksamheten ska främja barns allsidiga personliga utveckling, att de barn som behöver särskilt stöd ska ges det stöd de behöver och att huvudmannen ska se till att barn ges det särskilda stödet samt att vårdnadshavare ska ges möjlighet att delta vid utformning av de särskilda stödsatserna. Jag instämmer i att det är viktigt att barn ges den omsorg som de behöver. Varje barn bör mötas med omsorg, trygghet, närhet och stimulans. Jag anser emellertid att förslaget om att förtydliga att verksamheten i pedagogisk omsorg ska förbereda barnen för utbildning inom skolväsendet kan övertolkas. Vi ser en överhängande risk för att undervisning av små barn liknande den som bedrivs i förskolan får större fokus än att tillgodose barnens grundläggande behov av omsorg och trygghet. Detta är också något som Sveriges Kommuner och Regioner (SKR) för fram när de skriver att personalens kompetens att förbereda för fortsatt lärande inte behöver betonas i bestämmelserna. SKR för fram detta dels med anledning av den brist på barnskötare och förskollärare som finns i dag, dels med anledning av att det inte är rimligt att ställa samma krav på undervisning inom pedagogisk omsorg som på förskola. Pedagogisk omsorgsverksamhet har i dag inte krav på undervisning eller att det är legitimerade förskollärare som bedriver den. Kristdemokraterna anser att det är en rimlig hållning och menar därför att den pedagogiska omsorgens

verksamhet i fortsättningen ska utformas så att den förbereder barnen för fortsatt lärande i enlighet med dagens lagstiftning. Vi anser dock därutöver, likt regeringen, att den pedagogiska omsorgen ska ge barnen förutsättningar att behärska det svenska språket på en nivå som kan anses adekvat med hänsyn till barnets utveckling i övrigt.

Regeringen föreslår vidare att varje huvudman inom pedagogisk omsorg systematiskt och kontinuerligt ska planera, följa upp, utveckla och utvärdera verksamheten, att utgångspunkten för kvalitetsarbetet bör vara förskolans läroplan samt att kvalitetsarbetet ska dokumenteras. Jag anser att ensamarbetande anordnare av pedagogisk omsorg bör vara undantagna från det långtgående krav på systematiskt kvalitetsarbete med dokumentationskrav som regeringen föreslår. Som Specialpedagogiska skolmyndigheten skriver i sitt remissvar kan det försvåra för ensamarbetande i egen regi och i det egna hemmet att bedriva ett systematiskt kvalitetsarbete och att det behövs stöd från huvudmannen.

Regeringen bör vidta åtgärder enligt det som anförs ovan.

3. Personalens utbildning och kompetens, punkt 3 (M, L)

av Fredrik Malm (L), Lars Hjalmered (M), Josefin Malmqvist (M), Marie-Louise Hänel Sandström (M) och Maria Nilsson (L).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 3 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2021/22:4379 av Kristina Axén Olin m.fl. (M) yrkande 2 och avslår motionerna

2021/22:4376 av Daniel Riazat m.fl. (V) yrkandena 1 och 2,

2021/22:4377 av Gudrun Brunegård m.fl. (KD) yrkande 9 och

2021/22:4378 av Patrick Reslow m.fl. (SD) yrkandena 4 och 5.

Ställningstagande

Vid kommunens lämplighetsbedömning för tillståndsgivning för en enskild ska omständigheter av betydelse beaktas enligt regeringens förslag. Vi menar att krav på goda svenskkunskaper hos en enskild huvudman och/eller den personal som ska arbeta inom den pedagogiska verksamheten alltid ska beaktas i bedömningen.

Regeringen bör vidta åtgärder enligt det som anförs ovan.

4. Personalens utbildning och kompetens, punkt 3 (SD)

av Patrick Reslow (SD), Robert Stenkvist (SD) och Michael Rubbestad (SD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 3 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion
2021/22:4378 av Patrick Reslow m.fl. (SD) yrkandena 4 och 5 samt
avslår motionerna
2021/22:4376 av Daniel Riazat m.fl. (V) yrkandena 1 och 2,
2021/22:4377 av Gudrun Brunegård m.fl. (KD) yrkande 9 och
2021/22:4379 av Kristina Axén Olin m.fl. (M) yrkande 2.

Ställningstagande

Alla barn ska ges möjlighet att bli en del av det svenska samhället. Den pedagogiska verksamheten ska därför bedrivas på svenska, undantaget de nationella minoritetsspråken. Den pedagogiska verksamheten ska utöver språket ge barnen del av svensk kultur och svenska värderingar, där jämställdhet är centralt. För att bli godkänd som huvudman och ha behörighet att bedriva pedagogisk verksamhet ska huvudmannen vara minst C1-certifierad eller motsvarande. Detta gäller utöver huvudmannen även personal inom verksamheten som har direkt kontakt med barnen.

Redan befintliga huvudmän och personal som inte uppfyller kraven om kunskaper i svenska språket motsvarande C1-certifiering ska erbjudas kompletterande utbildning. Om tillräckliga kunskaper i svenska, undantaget de svenska minoritetsspråken, inte uppnås ska behörigheten att få bedriva pedagogisk verksamhet återkallas till dess att certifiering har uppnåtts.

Regeringen bör vidta åtgärder enligt det som anförs ovan.

5. Personalens utbildning och kompetens, punkt 3 (V)

av Daniel Riazat (V).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 3 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion
2021/22:4376 av Daniel Riazat m.fl. (V) yrkandena 1 och 2 samt

avslår motionerna

2021/22:4377 av Gudrun Brunegård m.fl. (KD) yrkande 9,
2021/22:4378 av Patrick Reslow m.fl. (SD) yrkandena 4 och 5 samt
2021/22:4379 av Kristina Axén Olin m.fl. (M) yrkande 2.

Ställningstagande

Jag ser vikten av att alla barn får möjlighet att gå i förskola för att kunna utvecklas till sin fulla potential. Så länge pedagogisk omsorg som verksamhetsform finns kvar måste kraven på den ökas. Argument som att det skulle bli för dyrt att bedriva verksamheten med pedagogiskt utbildad personal håller inte. Jag är inte villig att kompromissa med barns rätt till en god utbildning. Utredningen om fritidshem och pedagogisk omsorg föreslog i betänkandet Stärkt kvalitet och likvärdighet i fritidshem och pedagogisk omsorg (SOU 2020:34) en skarpare formulering om personalens utbildningsnivå i pedagogisk omsorg. Därför bör det finnas krav på att det i pedagogisk omsorg ska finnas personal med sådan utbildning eller erfarenhet att barnens utveckling och lärande främjas och att barnen förbereds för fortsatt lärande.

Fackförbundet Kommunal menar i sitt remissvar på utredningen att det bör vara ett krav att dagbarnvårdarna har minst en barnskötarutbildning. Det tillsammans med införande av övergångsregler som innefattar möjlighet till validering och yrkesutveckling inom t.ex. yrkeshögskola skulle höja kvaliteten på den pedagogiska omsorgen avsevärt. Jag instämmer i att detta vore önskvärt. Regeringen bör ge Skolverket i uppdrag att ta fram krav på relevant utbildningsnivå för personal inom pedagogisk omsorg.

6. Personalens utbildning och kompetens, punkt 3 (KD)

av Christian Carlsson (KD).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 3 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2021/22:4377 av Gudrun Brunegård m.fl. (KD) yrkande 9 och
avslår motionerna
2021/22:4376 av Daniel Riazat m.fl. (V) yrkandena 1 och 2,
2021/22:4378 av Patrick Reslow m.fl. (SD) yrkandena 4 och 5 samt
2021/22:4379 av Kristina Axén Olin m.fl. (M) yrkande 2.

Ställningstagande

De som arbetar i pedagogisk omsorg ska vara lämpliga för uppgiften och ha erfarenhet av att arbeta med barn. I realiteten är också en stor andel av de som

arbetar inom pedagogisk omsorg förskollärare eller barnskötare, och majoriteten har lång erfarenhet av arbete i förskola. Regeringen föreslår i den aktuella propositionen att en huvudman inom pedagogisk omsorg ska se till att personalen ges möjlighet till kompetensutveckling. Det är självklart positivt att gå en kurs eller vidareutbilda sig inom sitt yrkesområde, vilket också skulle kunna förbättra kvaliteten i barnomsorgen. Vi håller dock inte med regeringen i dess slutsatser om att det behövs ett formellt krav på kompetensutveckling för alla huvudmän, utan menar att ensamarbetande i det här fallet borde undantas. Detta är också något som utredningen om fritidshem och pedagogisk omsorg (U 2018:08) påpekar, då den menar att man inte borde ställa skarpa krav på kompetensutveckling eftersom många inom pedagogisk omsorg är ensamarbetande (prop. 2021/22:78 s. 20).

Regeringen bör vidta åtgärder enligt det som anförs ovan.

7. Lämplighetsprövning av enskilda huvudmän, punkt 4 (SD)

av Patrick Reslow (SD), Robert Stenkvist (SD) och Michael Rubbestad (SD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 4 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2021/22:4378 av Patrick Reslow m.fl. (SD) yrkande 1 och avslår motionerna

2021/22:4376 av Daniel Riazat m.fl. (V) yrkande 3 och

2021/22:4377 av Gudrun Brunegård m.fl. (KD) yrkande 11.

Ställningstagande

Pedagogisk verksamhet drivs till 91 procent i det egna hemmet (Skolverket 2019) och de flesta har ett enmansföretag. Det är således sannolikt dagbarnvårdaren själv som antingen är huvudman eller ingår i kretsen som har direkt inflytande över verksamheten. Att utföra godkännandeprovning retroaktivt, dvs. senast en månad efter ändringen som propositionen nu föreslår, ser vi uppenbara risker med. Barns bästa ska enligt skollagen vara utgångspunkten även inom pedagogisk omsorg, och fel individ kan göra stor skada under en månad. En godkännandeprovning ska därför göras proaktivt för de som har en ledande ställning eller på annat sätt har ett bestämmande inflytande på verksamheten.

Regeringen bör vidta åtgärder enligt det som anförs ovan.

8. Lämplighetsprövning av enskilda huvudmän, punkt 4 (V, MP)

av Daniel Riazat (V) och Annika Hirvonen (MP).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 4 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2021/22:4376 av Daniel Riazat m.fl. (V) yrkande 3 och avslår motionerna

2021/22:4377 av Gudrun Brunegård m.fl. (KD) yrkande 11 och

2021/22:4378 av Patrick Reslow m.fl. (SD) yrkande 1.

Ställningstagande

Regeringen föreslår i propositionen att nya enskilda huvudmän ska lämplighetsprövas. Vi anser att denna åtgärd inte är tillräcklig för att skydda barn från eventuella missförhållanden som vi vet förekommer redan i dag. Regeringen bör återkomma med förslag som innebär att även de enskilda huvudmän som i dag har tillstånd ska genomgå en lämplighetsprövning.

9. Lämplighetsprövning av enskilda huvudmän, punkt 4 (KD)

av Christian Carlsson (KD).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 4 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2021/22:4377 av Gudrun Brunegård m.fl. (KD) yrkande 11 och avslår motionerna

2021/22:4376 av Daniel Riazat m.fl. (V) yrkande 3 och

2021/22:4378 av Patrick Reslow m.fl. (SD) yrkande 1.

Ställningstagande

Jag håller med Friskolornas riksförbund som i sitt remissvar skriver att ägar- och ledningsprövning inte behövs för den som inte har anställda utan själv är huvudman. Det är också viktigt, som Företagarna påpekar i sitt remissvar, att förändringarna med en ökad regelbörda inte omöjliggör verksamheten för

företagare. Kristdemokraterna gör bedömningen att det borde vara tillräckligt att en lämplighetsprövning görs i dessa fall, i stället för en ägar- och ledningsprövning.

Regeringen bör vidta åtgärder enligt det som anförs ovan.

10. Kretsen som omfattas av ägar- och ledningsprövning, punkt 5 (V)

av Daniel Riazat (V).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 5 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion
2021/22:4376 av Daniel Riazat m.fl. (V) yrkande 4.

Ställningstagande

Som flera remissinstanser slår fast behövs det förtydliganden om kretsen som omfattas av en ägar- och ledningsprövning. Regeringen bör därför återkomma med förslag där det preciseras exakt vilka personer och funktioner som är kopplade till den enskilda verksamheten som ska innefattas av ägar- och ledningsprövning.

11. Utdrag ur belastningsregistret för personer som stadigvarande vistas på verksamhetsstället, punkt 6 (SD)

av Patrick Reslow (SD), Robert Stenkvist (SD) och Michael Rubbestad (SD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 6 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion
2021/22:4378 av Patrick Reslow m.fl. (SD) yrkande 3.

Ställningstagande

Det är inte endast personer som är folkbokförda på adressen där den pedagogiska omsorgen bedrivs som kan utgöra en risk för barns trygghet och säkerhet. Vi finner det rimligt att kravet på utdrag ur belastningsregistret även ska

gälla den som är 15 år eller äldre och som stadigvarande befinner sig på adressen för den pedagogiska verksamheten.

Regeringen bör vidta åtgärder enligt det som anförs ovan.

12. Utdrag ur belastningsregistret för personer som praktiserar m.m., punkt 7 (SD, KD)

av Patrick Reslow (SD), Robert Stenkvist (SD), Christian Carlsson (KD) och Michael Rubbestad (SD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 7 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion 2021/22:4377 av Gudrun Brunegård m.fl. (KD) yrkande 12.

Ställningstagande

Regeringen föreslår att en person som är 15 år eller äldre och är folkbokförd där pedagogisk omsorg ska bedrivas, på begäran av kommunen ska visa upp ett utdrag ur belastningsregistret. Om ett sådant utdrag inte visas upp ska det inte vara tillåtet att bedriva verksamheten. Jag menar därtill att ett utdrag också borde lämnas av de personer som går praktisk arbetslivsorientering (prao), arbetsplatsförlagt lärande (APL) eller annan praktik, dvs. personer som går en utbildning och praktiserar inom pedagogisk omsorg.

Regeringen bör vidta åtgärder enligt det som anförs ovan.

13. Dokumentation av uppvisat registerutdrag, punkt 8 (S, C, V, MP)

av Gunilla Svantorp (S), Pia Nilsson (S), Fredrik Christensson (C), Daniel Riazat (V), Linus Sköld (S), Tomas Kronståhl (S), Annika Hirvonen (MP) och Aylin Fazelian (S).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 8 borde ha följande lydelse:

Riksdagen avslår motionerna 2021/22:4378 av Patrick Reslow m.fl. (SD) yrkande 2 och 2021/22:4379 av Kristina Axén Olin m.fl. (M) yrkande 3.

Ställningstagande

Vi reserverar oss mot utskottets beslut då vi anser att den föreslagna ordningen är väl avvägd mellan behov av dokumentation och individens integritet. Vi anser inte att tillkännagivandet behövs.

14. Ansvar för tillsyn, punkt 9 (SD, KD)

av Patrick Reslow (SD), Robert Stenkvist (SD), Christian Carlsson (KD) och Michael Rubbestad (SD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 9 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motionerna

2021/22:4163 av Christian Carlsson m.fl. (KD) yrkande 12,

2021/22:4377 av Gudrun Brunegård m.fl. (KD) yrkande 3 och

2021/22:4378 av Patrick Reslow m.fl. (SD) yrkande 7.

Ställningstagande

Vi ser med oro på de senaste årens utveckling där det framkommit aktörer som missbrukar systemet och utnyttjar det för helt andra ändamål än vad som var den ursprungliga tanken. För att motverka risken att oseriösa ägare startar pedagogisk omsorg måste en betydligt hårdare kontroll göras av både vandel och handel. Ekonomiska förutsättningar ska genomgå noggrann granskning. Säkerhetspolisen bör rådfrågas vid minsta misstanke om extremism. Eftersom kommuner har brustit i sitt uppföljningsansvar och vissa kommuner har visat bristande opartiskhet vid tillståndsgivning anser vi även att det är viktigt att granskningsansvaret för verksamheter inom pedagogisk omsorg förs över från kommunerna till Skolinspektionen. På så sätt kan en mer enhetlig och objektiv bedömning av verksamheterna uppnås. Det står mycket tydligt i förskolans styrdokument, vilka är vägledande för den pedagogiska omsorgen, att verksamheten ska präglas av demokratiska och jämställda värderingar.

Regeringen bör vidta åtgärder enligt det som anförs ovan.

15. Ansvar för prövning av tillstånd m.m., punkt 10 (M)

av Lars Hjälmered (M), Josefin Malmqvist (M) och Marie-Louise Hänel Sandström (M).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 10 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2021/22:4379 av Kristina Axén Olin m.fl. (M) yrkande 1 och avslår motion

2021/22:4377 av Gudrun Brunegård m.fl. (KD) yrkande 4.

Ställningstagande

Utredningen om pedagogisk omsorg och fritidshem som ligger till grund för regeringens proposition visar på stora brister inom familjedaghem, som är en form av pedagogisk omsorg. Bristande svenskkunskaper och risk för konfessionella inslag utan tillräcklig kontroll och insyn är två problem. Därför är det förbryllande att regeringen vill skärpa kvalitetskraven men inte anser att det borde medföra en ändring i dagens ordning där kommunerna ansvarar för prövning av ansökan om tillstånd. Vi menar att det är viktigt att ansvaret för tillståndsgivning och tillsyn av all pedagogisk omsorg flyttas till Skolinspektionen.

Regeringen bör vidta åtgärder enligt det som anförs ovan.

16. Ansvar för prövning av tillstånd m.m., punkt 10 (KD)

av Christian Carlsson (KD).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 10 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2021/22:4377 av Gudrun Brunegård m.fl. (KD) yrkande 4 och avslår motion

2021/22:4379 av Kristina Axén Olin m.fl. (M) yrkande 1.

Ställningstagande

Jag ser med oro på de senaste årens utveckling där det framkommit aktörer som missbrukar systemet och utnyttjar det för helt andra ändamål än vad som var den ursprungliga tanken. Kommuner har även brustit i sitt uppföljningsansvar, och uppgifter om bristande opartiskhet hos vissa kommuner har förekommit vid tillståndsgivning. Skolinspektionen bör därför ha ansvaret för den inledande ägar- och ledningsprövningen av de som vill starta verksamheter inom ramen för pedagogisk omsorg. Det är viktigt att personer som tar hand om barn är lämpliga och har tillräcklig kompetens och erfarenhet. Jag anser att Skolinspektionen är den instans som är bäst lämpad för prövning av detta.

Regeringen bör vidta åtgärder enligt det som anförs ovan.

BILAGA 1

Förteckning över behandlade förslag

Propositionen

Proposition 2021/22:78 Stärkt kvalitet och likvärdighet i pedagogisk omsorg:

Riksdagen antar regeringens förslag till lag om ändring i skollagen (2010:800).

Följdmotionerna

2021/22:4376 av Daniel Riazat m.fl. (V):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att det bör finnas krav på att det i pedagogisk omsorg ska finnas personal med sådan utbildning eller erfarenhet att barnens utveckling och lärande främjas och att barnen förbereds för fortsatt lärande, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör ge Skolverket i uppdrag att ta fram krav på relevant utbildningsnivå för personal inom pedagogisk omsorg och tillkännager detta för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör återkomma med förslag som innebär att även de enskilda huvudmän som i dag har tillstånd ska genomgå en lämplighetsprövning och tillkännager detta för regeringen.
4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör återkomma med förslag där det preciseras exakt vilka personer och funktioner som är kopplade till den enskilda verksamheten som ska innefattas av ägar- och ledningsprövning och tillkännager detta för regeringen.

2021/22:4377 av Gudrun Brunegård m.fl. (KD):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att införa en skyldighet för kommuner att erbjuda familjedaghem för de föräldrar som så önskar och att uppmuntra till etablering av pedagogisk omsorg och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att genomföra en kartläggning av familjedaghem och deras förutsättningar i syfte att öka tillgången på familjedaghem och tillkännager detta för regeringen.

3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att överföra granskningsansvaret för pedagogisk omsorg från respektive kommun till Skolinspektionen och tillkännager detta för regeringen.
4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att överföra prövningen av tillstånd för verksamheter inom pedagogisk omsorg från kommunerna till Skolinspektionen och tillkännager detta för regeringen.
5. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att verksamheten i pedagogisk omsorg ska ge barnen trygghet, omsorg och närhet och stimulera deras utveckling och tillkännager detta för regeringen.
6. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att den pedagogiska omsorgens verksamhet ska utformas så att den förbereder barnen för fortsatt lärande och tillkännager detta för regeringen.
7. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att pedagogisk omsorg ska ge barnen förutsättningar att behärska det svenska språket på en nivå som kan anses adekvat med hänsyn till barnets utveckling i övrigt och tillkännager detta för regeringen.
8. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att barn som av fysiska, psykiska eller andra skäl behöver särskilt stöd för sin utveckling ska ges den omsorg som deras speciella behov kräver och tillkännager detta för regeringen.
9. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att ensamarbetande anordnare av pedagogisk omsorg borde undantas från det formella kravet på kompetensutveckling och tillkännager detta för regeringen.
10. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om undantag för ensamarbetande anordnare av pedagogisk omsorg från det föreslagna kravet på systematiskt kvalitetsarbete med dokumentationskrav och tillkännager detta för regeringen.
11. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att lämplighetsprövning ska göras av alla nya huvudmän inom pedagogisk omsorg och att en fullständig ägar- och ledningsprövning ska göras av alla nya huvudmän som har anställda, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
12. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utdrag ur belastningsregistret också borde lämnas av personer som gör prao eller går arbetsplatsförlagd utbildning (APU) inom ramen för pedagogisk omsorg och tillkännager detta för regeringen.

2021/22:4378 av Patrick Reslow m.fl. (SD):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att godkännandeprovning ska ske proaktivt för dem som har en ledande

- ställning eller på annat sätt har ett bestämmande inflytande på verksamheten, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utdrag ur belastningsregistret ska inlämnas och arkiveras och tillkännager detta för regeringen.
 3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utdrag ur belastningsregister utöver huvudmän även ska gälla individer som är 15 år och äldre och som stadigvarande befinner sig där den pedagogiska verksamheten bedrivs, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
 4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att huvudmän och personal inom pedagogisk omsorg ska vara certifierade i svenska samt att verksamheten ska bedrivas på svenska, undantaget nationella minoritetsspråk, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
 5. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att befintliga verksamheter som i dag bedriver pedagogisk omsorg bör få sin behörighet indragen i de fall tillräckliga kunskaper i svenska inte uppnås, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
 6. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att upprätta nationella riktlinjer för pedagogisk omsorg och tillkännager detta för regeringen.
 7. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att ansvaret för kontrollen av pedagogisk omsorg ska övertas av Skolinspektionen och tillkännager detta för regeringen.

2021/22:4379 av Kristina Axén Olin m.fl. (M):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Skolinspektionen bör ta över ansvaret för tillståndsgivning och tillsyn av all pedagogisk omsorg och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att krav om goda svensk-kunskaper ska ställas på enskild huvudman för den pedagogiska verksamheten samt all personal inom pedagogisk verksamhet och tillkännager detta för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utdrag ur belastningsregistret för ansökan om att bedriva pedagogisk omsorg inte bara ska visas upp utan även dokumenteras och tillkännager detta för regeringen.

Motion från allmänna motionstiden 2021/22

2021/22:4163 av Christian Carlsson m.fl. (KD):

12. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att överföra granskningsansvaret för pedagogisk omsorg från respektive kommun till Skolinspektionen och tillkännager detta för regeringen.

BILAGA 2

Regeringens lagförslag

Förslag till lag om ändring i skollagen
(2010:800)

Härigenom föreskrivs i fråga om skollagen (2010:800)

dels att 25 kap. 1, 2, 7, 10 och 11 §§, 26 kap. 4 och 14 §§ och 28 kap. 5 § ska ha följande lydelse,

dels att rubriken närmast efter 25 kap. 9 § ska lyda ”Enskilda huvudmän och bidrag”,

dels att det ska införas fyra nya paragrafer, 25 kap. 2 a och 10 a–10 c §§, av följande lydelse.

*Nuvarande lydelse**Föreslagen lydelse***25 kap.**1 §¹

I detta kapitel finns bestämmelser om

– pedagogisk omsorg som erbjuds i stället för förskola eller fritidshem (2 §), – öppen förskola (3 §), – öppen fritidsverksamhet (4 §), – omsorg under tid då förskola eller fritidshem inte erbjuds (5 §), – annan pedagogisk verksamhet på nationella minoritetsspråk (5 a §), – övergripande krav på verksamheten (6–9 §§), och – bidrag (10–16 §§).	– pedagogisk omsorg som erbjuds i stället för förskola eller fritidshem (2 och 2 a §§), – <i>enskilda huvudmän och bidrag</i> (10–16 §§).

2 §

Kommunen ska sträva efter att i stället för förskola eller fritidshem erbjuda ett barn pedagogisk omsorg om barnets vårdnadshavare önskar det. Kommunen ska ta skäligen hänsyn till vårdnadshavarnas önskemål om verksamhetsform.

Sådan omsorg som avses i första stycket ska genom pedagogisk verksamhet stimulera barns utveckling och lärande.

Sådan omsorg som avses i första stycket ska genom pedagogisk verksamhet stimulera barns utveckling och lärande. *I detta ingår att i samarbete med hemmen främja barns allsidiga personliga utveckling till aktiva, kreativa, kompetenta och ansvarskännande individer och medborgare. Barnen ska förberedas för fortsatt lärande och för utbildning inom skolväsendet.*

Barn som av fysiska, psykiska eller andra skäl behöver särskilt

Barn som av fysiska, psykiska eller andra skäl behöver särskilt

¹ Senaste lydelse 2018:1368.

stöd i sin utveckling ska ges *den omsorg* som deras speciella behov kräver. *Verksamheten ska utformas så att den förbereder barnen för fortsatt lärande.*

stöd i sin utveckling ska ges *det stöd* som deras speciella behov kräver. *Om det framkommer att ett barn är i behov av särskilt stöd, ska huvudmannen se till att barnet ges sådant stöd. Barnets vårdnadshavare ska ges möjlighet att delta vid utformningen av de särskilda stödinsatserna.*

2 a §

En person som är 15 år eller äldre och är folkbokförd där en sådan verksamhet som avses i 2 § ska bedrivas ska på begäran av kommunen visa upp ett utdrag ur det register som förs enligt lagen (1998:620) om belastningsregister. Utdraget ska vara högst ett år gammalt.

Om ett registerutdrag inte visas upp, får verksamheten inte bedrivas.

Kontrollen av registerutdraget ska dokumenteras genom att kommunens handläggare antecknar att utdraget har visats upp. Någon annan dokumentation om kontrollen får inte göras.

7 §

Sådan verksamhet som avses i 2–5 §§ ska bedrivas i ändamålsenliga lokaler i grupper med en lämplig sammansättning och storlek. För bedrivande av verksamheten ska det finnas personal med sådan utbildning eller erfarenhet att barnets behov av omsorg och en god pedagogisk verksamhet kan tillgodoses.

För sådan verksamhet som avses i 2 § gäller, utöver första stycket, att den ansvariga huvudmannen ska se till att personalen som har hand om omsorgen ges möjlighet till kompetensutveckling. Huvudmannen för sådan verksamhet ska systematiskt och kontinuerligt planera, följa upp och utveckla verksamheten. Kvalitetsarbetet ska dokumenteras.

10 §

Den kommun där en enskild bedriver sådan pedagogisk omsorg

En enskild får godkännas som huvudman för en sådan pedagogisk

som avses i 2 § ska efter ansökan besluta att huvudmannen har rätt till bidrag om

1. *huvudmannen har förutsättningar att följa de föreskrifter som gäller för motsvarande offentlig verksamhet,*

2. *verksamheten inte innebär påtagliga negativa följder för kommunens motsvarande verksamhet,*

3. *verksamheten är öppen för alla barn som en kommun ska sträva efter att erbjuda motsvarande verksamhet, med undantag för barn som hemkommunen har beslutat att inte lämna bidrag för enligt 13 § andra stycket, och*

4. *avgifterna inte är oskäligt höga.*

Kommunen får *besluta att en huvudman har rätt till bidrag trots att villkoret i första stycket 3 inte är uppfyllt, om det finns skäl med hänsyn till verksamhetens särskilda karaktär.*

omsorg som avses i 2 §. Den kommun där verksamheten ska bedrivas ska efter ansökan lämna ett godkännande om

1. *den enskilde har insikt i och förutsättningar att följa de föreskrifter som gäller för verksamheten,*

2. *den enskilde i övrigt bedöms lämplig,*

3. *verksamheten inte innebär påtagliga negativa följder för kommunens motsvarande verksamhet,*

4. *verksamheten är öppen för alla barn som en kommun ska sträva efter att erbjuda motsvarande verksamhet, med undantag för barn som hemkommunen har beslutat att inte lämna bidrag för enligt 13 § andra stycket, och*

5. *avgifterna inte är oskäligt höga.*

Godkännandet att vara huvudman ska avse verksamhet på ett visst verksamhetsställe som bedöms lämpligt. Om verksamheten ska bedrivas där någon är folkbokförd kan en sökande inte anses lämplig utan att en registerkontroll enligt 2 a § har gjorts.

Kommunen får *godkänna en enskild som huvudman trots att villkoret i första stycket 4 inte är uppfyllt, om det finns skäl med hänsyn till verksamhetens särskilda karaktär.*

10 a §

I fråga om en juridisk person ska prövningen enligt 10 § första stycket 1 sammantaget avse

1. *den verkställande direktören och andra som genom en ledande ställning eller på annat sätt har ett bestämmande inflytande över verksamheten,*

2. *styrelseledamöter och styrelsesuppleanter,*

3. bolagsmännen i kommanditbolag eller andra handelsbolag, och

4. personer som genom ett direkt eller indirekt ägande har ett väsentligt inflytande över verksamheten.

Vid lämplighetsbedömningen av den enskilde enligt 10 § första stycket 2 ska viljan och förmågan att fullgöra sina skyldigheter mot det allmänna, laglydnad i övrigt och andra omständigheter av betydelse beaktas. I fråga om en juridisk person krävs att samtliga i den krets av personer som anges i första stycket bedöms lämpliga.

10 b §

En enskild huvudman ska anmäla förändringar i den krets av personer som avses i 10 a § första stycket till kommunen senast en månad efter förändringen.

10 c §

Kommunen får ta ut en avgift för en ansökan om godkännande enligt 10 §.

11 §

Hemkommunen ska lämna bidrag till en *huvudman* som har rätt till bidrag enligt 10 § för varje barn som tas emot. Bidraget består av ett grundbelopp enligt 12 § och i vissa fall ett tilläggsbelopp enligt 13 §.

Hemkommunen ska lämna bidrag till en *enskild* som har godkänts som *huvudman* enligt 10 § för varje barn som tas emot. Bidraget består av ett grundbelopp enligt 12 § och i vissa fall ett tilläggsbelopp enligt 13 §.

Hemkommunen är inte skyldig att lämna bidrag till fler än två huvudmän för samma barn eller till mer än en huvudman för pedagogisk omsorg för ett barn som också går i förskola. Om barnet tagits emot i två enskilda verksamheter, eller i en kommunal och en enskild verksamhet, är kommunen inte skyldig att lämna ett samlat bidragsbelopp som är högre än om barnet tagits emot i endast en kommunal verksamhet. Hemkommunen ska bestämma hur bidraget ska fördelas mellan huvudmännen för verksamheterna.

När barn tas emot i enskild pedagogisk omsorg där deras vårdnadshavare arbetar får kommunen inte lämna bidrag för fler barn till vårdnadshavaren än det antal barn till andra som har tagits emot.

26 kap.4 §²

En kommun har tillsyn över

1. förskola och fritidshem vars huvudman kommunen har godkänt enligt 2 kap. 7 § andra stycket,

2. pedagogisk omsorg vars huvudman kommunen har *godkänt förklarat ha rätt till bidrag* enligt 25 kap. 10 §, och

3. att enskilda som godkänts av kommunen fortlöpande uppfyller kraven i 2 kap. 5 och 5 b §§

2. pedagogisk omsorg vars huvudman kommunen har *godkänt* enligt 25 kap. 10 §, och

3. att enskilda som godkänts av kommunen fortlöpande uppfyller kraven i 2 kap. 5 och 5 b §§ *och 25 kap. 10, 10 a och 10 b §§.*

Kommunens tillsyn enligt första stycket omfattar inte tillsyn över att bestämmelserna i 6 kap. följs.

14 §³

Ett godkännande av en enskild som huvudman inom skolväsendet får återkallas om den enskilde inte längre uppfyller förutsättningarna för godkännande enligt 2 kap. 5 § andra stycket 1 och 2, tredje stycket och 6 §.

Ett godkännande av en enskild som huvudman för pedagogisk omsorg får återkallas om förutsättningarna för godkännande enligt 25 kap. 10 § första stycket 1 och 2 och andra stycket inte längre är uppfyllda.

Lydelse enligt prop. 2021/22:45

Föreslagen lydelse

28 kap.5 §⁴

Beslut av en kommun eller en region får överklagas till allmän förvaltningsdomstol i fråga om

1. godkännande enligt 2 kap. 5 § eller återkallelse av sådant godkännande enligt 26 kap. 13, 14, 14 c eller 15 §,

2. bidrag enligt 8 kap. 21 §, 9 kap. 19 §, 10 kap. 37 §, 11 kap. 36 §, 14 kap. 15 §, 16 kap. 52 §, 17 kap. 35 §, 19 kap. 45 § eller 22 kap. 18 §,

3. avstängning enligt 5 kap. 17 eller 19 §,

1. godkännande enligt 2 kap. 5 § eller 25 kap. 10 § eller återkallelse av sådant godkännande enligt 26 kap. 13, 14, 14 c eller 15 §,

2. bidrag enligt 8 kap. 21 §, 9 kap. 19 §, 10 kap. 37 §, 11 kap. 36 §, 14 kap. 15 §, 16 kap. 52 §, 17 kap. 35 §, 19 kap. 45 §, 22 kap. 18 § eller 25 kap. 11 §,

² Senaste lydelse 2018:1158.

³ Senaste lydelse 2018:1158.

⁴ Senaste lydelse 2022:000.

4. föreläggande för vårdnadshavare att fullgöra sina skyldigheter enligt 7 kap. 23 §,

5. skolskjuts enligt 9 kap. 15 b § första stycket, 9 kap. 15 c § första stycket, 10 kap. 32 § första stycket, 10 kap. 33 § första stycket, 11 kap. 31 § första stycket, 11 kap. 32 § första stycket, 18 kap. 30 § första stycket eller 18 kap. 31 § första stycket,

6. ekonomiskt stöd till inackordering enligt 15 kap. 32 § eller 18 kap. 32 § första stycket,

7. medgivande att fullgöra skolplikten på annat sätt eller återkallelse av sådant medgivande enligt 24 kap. 23 eller 24 §,

8. rätt till bidrag enligt 25 kap. 10 eller 15 § eller återkallelse av sådan rätt enligt 26 kap. 13, 14 a, 14 c eller 15 §,

8. rätt till bidrag enligt 25 kap. 15 § eller återkallelse av sådan rätt enligt 26 kap. 13, 14 a, 14 c eller 15 §,

9. bidrag enligt 25 kap. 11 §,

10. tillfälligt förbud enligt 26 kap. 18 §, eller

9. tillfälligt förbud enligt 26 kap. 18 §, eller

11. vitesföreläggande enligt 26 kap. 27 §.

10. vitesföreläggande enligt 26 kap. 27 §.

1. Denna lag träder i kraft den 1 januari 2023.

2. De nya bestämmelserna i 25 kap. 2 a § tillämpas inte på den som vid ikraftträdandet är folkbokförd där det redan bedrivs sådan pedagogisk omsorg som avses i 25 kap. 2 §.

3. En enskild som vid ikraftträdandet är huvudman för en befintlig pedagogisk omsorg och enligt beslut av kommunen har rätt till bidrag enligt 25 kap. 10 § i den äldre lydelsen ska anses vara godkänd som huvudman enligt 25 kap. 10 § i den nya lydelsen.